

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΣΤΑ
ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ**

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ
ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΝΤΟΥΜΠΑΪ**

**ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΕΤΟΥΣ 2005**

**Στα: -Η.Α.Ε.
-ΚΑΤΑΡ
-ΜΠΑΧΡΕΪΝ**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ¹

<u>I. Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα</u>	Σελ.3
A. Οικονομική πολιτική & ρυθμιστικό πλαίσιο	Σελ.3
B. Τα Η.Α.Ε. έναντι του περιφερειακού ενεργειακού γίγνεσθαι.	Σελ.21
Γ. Ελληνικά οικονομικά συμφέροντα στην περιοχή.	Σελ.23
4. Τρόποι αναπτύξεως οικονομικής συνεργασίας.	Σελ.32
<u>II. Κατάρ.</u>	Σελ.39
<u>III. Μπαχρέιν</u>	Σελ.44

Σημείωση: Τα στατιστικά στοιχεία που αναφέρονται αποτελούν αυστηρή επιλογή μεταξύ των επίσημων διαθέσιμων και των πλέον αξιόπιστων εκτιμήσεων από διεθνείς οικονομικούς αναλυτές. Τα επτά Εμιράτα δεν παρουσιάζουν ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία για το σύνολο της Ομοσπονδίας, αλλά κάθε Εμιράτο προκρίνει τα δικά του, ενώ συχνά είναι αντιφατικά μεταξύ τους. Το Δ.Ν.Τ. έχει επικρίνει αυτή την πρακτική και στις εκθέσεις του καλεί τα Η.Α.Ε. να οργανώσουν σε ομοσπονδιακό επίπεδο τις στατιστικές υπηρεσίες τους ώστε να παρουσιάζουν ενοποιημένα στατιστικά στοιχεία.

Για πληρέστερη ενημέρωση σχετικά με την αγορά των Η.Α.Ε. (κ.α.) μπορείτε επίσης να επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες μας στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις: <http://agora.mfa.gr/uae> και <http://oeydubai.geoweb.ge>.

---

¹ Συντονιστής: Βασίλειος Σκρόνιας, Σύμβουλος Ο.Ε.Υ. Α΄

ΗΝΩΜΕΝΑ ΑΡΑΒΙΚΑ ΕΜΙΡΑΤΑ ²

---

² Πληροφορίες: Σπυρίδων Λιόντος, Γραμματέας ΟΕΥ Β΄

1. Γενικά Χαρακτηριστικά

Η Ομοσπονδία των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων βρίσκεται στην Αραβική Χερσόνησο, στο στόμιο του Περσικού κόλπου. Τα Η.Α.Ε. συνίστανται σε επτά Εμιράτα: Άμπου Ντάμπι, Ντουμπάϊ, Σάρτζα, Αζμάν, Ρας Αλ Χάϊμα, Φουτζέϊρα και Ουμ Αλ Κουέϊν. Η συνολική έκταση των Η.Α.Ε. ανέρχεται σε 83.600 τετρ. χιλιόμετρα.

Η ομοσπονδία ιδρύθηκε το 1971, μετά την αποχώρηση από την περιοχή που σήμερα καταλαμβάνουν τα Η.Α.Ε., το Μπαχρέιν, το Κατάρ και το Ομάν, της Μεγ. Βρετανίας, με την οποία είχαν σχέσεις εξάρτησης ήδη από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Πρόεδρος της ομοσπονδίας είναι ο Σεΐχης του Άμπου Ντάμπι Χαλίφα Μπιν Ζάγιεντ Αλ Ναχιάν και αντιπρόεδρος ο Σεΐχης του Ντουμπάϊ και πρωθυπουργός της ομοσπονδιακής κυβέρνησης Μοχάμεντ Μπιν Ρασίντ Αλ Μακτούμ. Η διαδοχή του ιδρυτή των Η.Α.Ε. Σεΐχη Ζάγιεντ Μπιν Σουλτάν Αλ Ναχιάν, που εξέλειπε τον Νοέμβριο του 2004, όπως και αυτή του Σεΐχη Μακτούμ Μπιν Ρασίντ Αλ Μακτούμ αντιπρόεδρου και πρωθυπουργού των Η.Α.Ε. και Σεΐχη του Ντουμπάϊ (Ιανουάριος 2006), πραγματοποιήθηκαν κανονικά και σύμφωνα με τους προβλεπόμενους κανόνες χωρίς επίπτωση ως προς την πολιτική σταθερότητα του καθεστώτος.

Τα Η.Α.Ε. συνορεύουν με τη Σαουδική Αραβία δυτικά και νοτιοδυτικά καθώς και με το Σουλτανάτο του Ομάν στα νοτιοανατολικά. Το μεγαλύτερο μέρος της έκτασης που καταλαμβάνουν εκτείνεται κατά μήκος του Περσικού κόλπου, (ο οποίος στα αραβικά κράτη αποκαλείται Αραβικός Κόλπος), ενώ ένα μικρότερο εκτείνεται κατά μήκος του κόλπου του Ομάν.

Πρωτεύουσα της Ομοσπονδίας είναι το Άμπου Ντάμπι, όπου εδρεύει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Εμπορικό κέντρο της χώρας αλλά και της ευρύτερης περιοχής είναι το Ντουμπάϊ. Το πολίτευμα της χώρας είναι η απόλυτη μοναρχία και ο επικεφαλής κάθε Εμιράτου, που αναλαμβάνει την εξουσία με κληρονομικό δικαίωμα, φέρει τον τίτλο του σεΐχη. Σημειώνεται ότι κάθε Εμιράτο διαθέτει σημαντικό βαθμό αυτονομίας και έχει το δικαίωμα ο κατά τόπους σεΐχης να εκδίδει νόμους και διατάγματα με ισχύ στο έδαφος του Εμιράτου του ή να έχει τη δική του αστυνομία, με διακριτές στολές. Παράλληλα διαφορές υπάρχουν στο βαθμό ελευθερίας και ανεκτικότητας ως προς τον τρόπο ζωής και τις επιρροές της δυτικής κουλτούρας στη καθημερινή συμπεριφορά, στον τρόπο ενδυμασίας, στη κατανάλωση ή μη αλκοόλ (κ.λ.π.) που το κάθε Εμιράτο επιτρέπει στο έδαφός του. Πάντως καταβάλλονται προσπάθειες για διαμόρφωση ενιαίων πολιτικών στα πλαίσια της Ομοσπονδίας ενώ τείνει να γίνει κοινή πεποίθηση τόσο στις ηγέτιδες μερίδες όσο και στο σύνολο του πληθυσμού ότι η ύπαρξη της ομοσπονδίας είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη καλύτερων επιπέδων ευημερίας.

2. Πληθυσμός

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που έχουν δημοσιευτεί για την επίσημη απογραφή πληθυσμού του έτους 2006 (που είναι ακόμη εν εξελίξει) ο συνολικός πληθυσμός ανέρχεται σε περίπου 4.700.000 άτομα. Τα παλαιότερα επίσημα στοιχεία (πηγή: Ministry of Planning 2002) τον προσδιορίζουν σε 3.754.000 άτομα, εκ των οποίων 2.543.000 είναι άνδρες και 1.211.000 γυναίκες. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατοικεί στα Εμιράτα του Αμπου Ντάμπι (1.590.00 άτομα) και του Ντουμπάϊ (1.200.000 άτομα). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις το 80% περίπου των κατοίκων είναι αλλοδαποί εκ των οποίων το μεγαλύτερο ποσοστό (άνω του ενός εκατομμυρίου) από την Ινδία, το Πακιστάν (400.000), το Μπαγκλαντές (300.000), τις Φιλιππίνες και την Σρι Λάνκα. Υπάρχουν επίσης σε μικρότερους αριθμούς αλλοδαποί Άραβες, Ρώσοι και δυτικοευρωπαίοι κυρίως αγγλοσαξονικής προέλευσης. Οι αρχές της χώρας λαμβάνουν μέτρα για την αύξηση της γεννητικότητας του εντόπιου πληθυσμού, παρέχοντας διάφορα κίνητρα, όπως δωρεάν παροχή στέγης, ίδρυση ειδικού ταμείου στήριξης των νέων ζευγαριών στα οποία παρέχει άτοκα δάνεια κλπ.

3. Βασικοί οικονομικοί δείκτες

Υπενθυμίζουμε ότι υπάρχει πρόβλημα ως προς την επίλογή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων που αφορούν τα Η.Α.Ε. διότι δεν υπάρχει ενιαίος τρόπος καταγραφής των διαφόρων οικονομικών δεικτών. Κάθε Εμιράτο συλλέγει και επεξεργάζεται τα στοιχεία που αφορούν το ίδιο (πληθωρισμός, εξωτερικό εμπόριο, κλπ.), ενώ δεν γίνεται κάποιας μορφής επεξεργασία σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Αυτό έχει ως συνέπεια να καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής η διασταύρωση της αξιοπιστίας των στατιστικών στοιχείων, τα οποία συνήθως δημοσιεύονται υπό μορφή ανακοινώσεων προς τον τοπικό τύπο.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που είναι διαθέσιμα για το έτος 2005, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αυξήθηκε σε σταθερές τιμές κατά 6,7% και ανήλθε σε 117,10 δις Δολάρια ΗΠΑ (4,7 εκατ. κάτοικοι). Ως σημείο σύγκρισης αναφέρουμε ότι το ίδιο έτος το Α.Ε.Π. της Ελλάδος ανήλθε σε 181 δις Ευρώ (11 εκατ. κάτοικοι). Ο τομέας των υπηρεσιών αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 50% του Α.Ε.Π. Το Α.Ε.Π. είναι το δεύτερο υψηλότερο στον αραβικό κόσμο μετά την Σαουδική Αραβία. Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. ανήλθε σε 29.400 Δολ. ΗΠΑ.

Το εμπορικό πλεόνασμα εκτιμάται ότι ανήλθε κατά το 2005 σε 42,1 δις Δολάρια παρουσιάζοντας αύξηση 47,70% σε σχέση με το 2004, όπου ήταν 28,5 δις Δολ. Παρόλη την αύξηση των εισαγωγών από 54,20 δις Δολ το 2004 σε 60,20 δις Δολ. το 2005, οι εξαγωγές σημείωσαν πολύ μεγάλη αύξηση και συγκεκριμένα από 82,70 δις Δολ το 2004 ανήλθαν σε 102,30 δις Δολ το 2005. Υπενθυμίζουμε ως

μέτρο σύγκρισης ότι οι ελληνικές εξαγωγές τον ίδιο χρόνο, που θεωρήθηκε ότι σημείωσαν ιστορική υπέρβαση, ανήλθαν μόλις σε 14 δις Ευρώ (17,5 δις Δολάρια).

Η οικονομία της χώρας έχει κατορθώσει να απεξαρτοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό από τις πετρελαϊκές εισροές. Οι τελευταίες ανέρχονταν σε 67% του ΑΕΠ στα μέσα της δεκαετίας του '70, ενώ σήμερα αντιπροσωπεύουν λιγότερο από 30% του ίδιου δείκτη. Όπως είναι ευνόητο η οικονομία των Η.Α.Ε. επωφελήθηκε σημαντικά από τις υψηλές διεθνείς τιμές πώλησης πετρελαίου. Συγκεκριμένα, τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου ανήλθαν κατά το 2005 σε 42,003 δις Δολάρια, παρουσιάζοντας μεγάλη αύξηση σε σχέση με το 2004 όπου ήταν 29,619 δις Δολάρια. Η παραγωγή πετρελαίου ανήλθε κατά το 2005 σε 2,56 εκατομ. βαρέλια ημερησίως.

Το ισοζύγιο πληρωμών το 2005 παρέμεινε θετικό και κυμάνθηκε στα 24,9 δις Δολλ. ΗΠΑ έναντι 12,7 δις Δολλ. ΗΠΑ το έτος 2004.

Το νόμισμα της χώρας (Ντίρχαμ) βρίσκεται σε σχέση σταθερής ισοτιμίας με το αμερικανικό Δολλάριο από το 1971: 1 Δολλάριο ΗΠΑ= 3,6725 Ντίρχαμ. Όσον αφορά την ισοτιμία του Ευρώ με το Ντίρχαμ αυτή παρουσίασε διακύμανση από 4,3 Ντίρχαμ έως 4,5 Ντίρχαμ, λιγότερο από τα υψηλά επίπεδα των 5 Ντίρχαμ στα οποία είχε ανέλθει το 2004. Παρ' όλα αυτά, η υψηλή ισοτιμία του Ευρώ αποτελεί όπως είναι φυσικό ανασταλτικό παράγοντα στην πρόοδο των εξαγωγών από τις χώρες της ζώνης Ευρώ προς τα Η.Α.Ε. και τις άλλες χώρες της περιοχής, που τα νομίσματά τους βρίσκονται σε σχέση σταθερής ισοτιμίας με το Δολλάριο ΗΠΑ.

Ο προϋπολογισμός των Η.Α.Ε. αποτελείται από τον ομοσπονδιακό προϋπολογισμό καθώς και τους προϋπολογισμούς των 7 Εμιράτων. Σύμφωνα με προσωρινά διαθέσιμα στοιχεία, τα μεγέθη του προϋπολογισμού δείχνουν ότι τα συνολικά έσοδα ανήλθαν σε 34,50 δις Δολάρια ΗΠΑ. Όσον αφορά τις δαπάνες του προϋπολογισμού, αυτές ανήλθαν σε 29,40 δις Δολάρια ΗΠΑ εκ των οποίων τα 3,40 δις Δολάρια κατευθύνθηκαν σε δημόσιες επενδύσεις. Ο προϋπολογισμός παρουσίασε συνολικά πλεόνασμα 5,10 δις Δολαρίων.

Το συνολικό εξωτερικό χρέος της χώρας εμφάνισε μεγάλη αύξηση και ανήλθε σε 30,2 δις Δολλάρια ΗΠΑ, ενώ ως ποσοστό του ΑΕΠ κυμάνθηκε στο 25,78%. Παρουσίασε συνεπώς αύξηση έναντι του προηγούμενου έτους, όπου ανήλθε σε 27,7 δις Δολλάρια ΗΠΑ και ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 26,86%. Σημειώνεται όμως ότι δεν υφίσταται πρόβλημα κάλυψης ή αποπληρωμής του χρέους, καθώς η χώρα κατέχει σημαντικότερες επενδύσεις στο εξωτερικό, οι οποίες εκτιμώνται σε 300 δις Δολάρια ΗΠΑ, επενδεδυμένες σε τραπεζικά διαθέσιμα, σε μετοχές καθώς και σε ακίνητα. Ακόμη, τα Η.Α.Ε. κατέχουν διαθέσιμα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ύψους 19,3 δις Δολλ., ενώ τα επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα εκτιμώνται σε 23,5 δις Δολ. ΗΠΑ.

Ο τραπεζικός τομέας συμβάλλει στην ανάπτυξη της οικονομίας των Η.Α.Ε. Οι συνολικές πιστώσεις υπερβαίνουν τα 60 δις Δολλάρια ΗΠΑ ετησίως.

5. Η πορεία των εξαγωγών της Ε.Ε. προς τα Η.Α.Ε.

Σύμφωνα με τις στατιστικές εξωτερικού εμπορίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι εξαγωγές της Ε.Ε. προς τα Η.Α.Ε. ανήλθαν τους πρώτους επτά μήνες του 2005 στο ποσό των 11 δις Ευρώ, ενώ οι εισαγωγές στα 4,1 δις Ευρώ. Σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2004 οι εξαγωγές της Ε.Ε. παρουσίασαν αύξηση 24% και οι εισαγωγές της αύξηση κατά 59%.

Τη μεγαλύτερη συνεισφορά στην αύξηση των εξαγωγών την έχει το Ηνωμένο Βασίλειο, του οποίου οι εξαγωγές προς τα Η.Α.Ε. ανήλθαν σε 3,7 δις Ευρώ έναντι 2 δις Ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του 2004, αυξημένες κατά 87%. Η μόνη άλλη χώρα της Ε.Ε. με αύξηση των εξαγωγών μεγαλύτερη από τον μέσο όρο ήταν η Φινλανδία με 46% και αξία 703 εκατομ. Ευρώ.

Αντίθετα, οι εξαγωγές της Γαλλίας μειώθηκαν κατά 25% και ανέρχονται σε 2,077 δις Ευρώ, ενώ και οι υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. παρουσιάζουν αύξηση των εξαγωγών τους αλλά σε μικρότερους ρυθμούς από τον μέσο όρο: Ολλανδία 21% ή 806 εκατομ. Ευρώ, Γερμανία 19% ή 2,2 δις Ευρώ, Βέλγιο και Ιταλία 14% ή 648 εκατομ. Ευρώ και 1,32 δις Ευρώ αντίστοιχα.

Όσον αφορά τις εισαγωγές, την μεγαλύτερη άνοδο εμφανίζει η Ολλανδία κατά 534% ή 1,4 δις Ευρώ από 224 εκατομ. Ευρώ την ίδια περίοδο του 2004. Οι εισαγωγές των άλλων χωρών παρουσίασαν επίσης αύξηση αλλά μικρότερη από τον μέσο όρο: Γερμανία 32% ή 432 εκατομ. Ευρώ, Γαλλία 23,5% ή 406 εκατομ. Ευρώ, Ηνωμένο Βασίλειο 13,4% ή 1,024 δις Ευρώ.

Ως προς την σύνθεση των εξαγωγών των χωρών της Ε.Ε. προς τα Η.Α.Ε. παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο μερίδιο καταλαμβάνουν οι εξαγωγές μηχανημάτων, ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού με ποσοστό 55% και συνολική αξία 6,0418 δις Ευρώ, εμφανίζοντας αύξηση κατά 61% σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2004 που ανήλθαν σ 3,754 δις Ευρώ.

Ακολουθεί ως προς το συνολικό μερίδιο η κατηγορία άλλα προϊόντα με μερίδιο 17% και αξία 1,928 δις Ευρώ. Έπεται η κατηγορία αεροσκάφη, οχήματα και συναφής εξοπλισμός μεταφορών με μερίδιο 10% και αξία 1,081 δις Ευρώ. Η συγκεκριμένη κατηγορία παρουσιάζει μείωση κατά 31,5% έναντι του 2004 όπου η συνολική αξία ανήρχετο σε 1,711 δις Ευρώ και είχε μερίδιο 18%, οφειλόμενη κυρίως στη μείωση των εξαγωγών οχημάτων και αεροσκαφών από τη Γαλλία.

Οι υπόλοιπες κατηγορίες είναι οι ημιπολύτιμοι και πολύτιμοι λίθοι με 7% μερίδιο και αξία 764 εκατομ. Ευρώ, χημικά προϊόντα με 6% και 633 εκατομ. Ευρώ, βασικά μέταλλα και προϊόντα με 5% και 567 εκατομ. Ευρώ

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία που παρουσίασε ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις χώρες του Κόλπου, Bernard Savage, η Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος των χωρών του Κόλπου και ο δεύτερος προμηθευτής τους μετά την Ιαπωνία. Για την Ε.Ε. τα κράτη του Κόλπου είναι η πέμπτη μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά. Οι εξαγωγές της προς αυτά ανέρχονται σε 36 δισεκατομμύρια Ευρώ και οι εισαγωγές της σε 18 δισεκατομμύρια Ευρώ ετησίως.

Η Ε.Ε. επιθυμεί την ενδυνάμωση της οικονομικής συνεργασίας όπως επίσης την ανάπτυξη του διμερούς εμπορίου. Οι σχετικές συνομιλίες είχαν αρχίσει από το 1990, αλλά έκτοτε σημειώθηκε μεγάλη στασιμότητα στην πορεία των διαπραγματεύσεων λόγω εμπλοκής σε ευαίσθητα θέματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αργότερα, το 1998, υπεγράφη ένα σχέδιο οικονομικής συνεργασίας, το οποίο όμως δεν οδήγησε στην υπογραφή εμπορικής συμφωνίας.

Η συμφωνία ελεύθερου εμπορίου εκτιμάται ότι θα είναι η αρχή μίας σειράς διαπραγματεύσεων και σε άλλους τομείς. Σύμφωνα με την Ε.Ε. η συμφωνία θα προβλέπει την σταδιακή απελευθέρωση του εμπορίου μεταξύ των δύο πλευρών, σε αρμονία με τις κανονιστικές ρυθμίσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο ανάπτυξης των χωρών του Κόλπου. Κατ' αυτόν τον τρόπο εκφράζεται η επιθυμία για ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών που θα οδηγήσει σε περαιτέρω συνεργασία και σε άλλους τομείς.

6. Οι οικονομικές παράμετροι της αγοράς εργασίας των Η.Α.Ε.

Σύμφωνα με μελέτη της Βιομηχανικής Τράπεζας των Η.Α.Ε. το ποσοστό των αλλοδαπών στον συνολικό πληθυσμό ανέρχεται στο εντυπωσιακό ποσοστό του 75%. Το ποσοστό των αλλοδαπών αυξάνεται ακόμη περισσότερο αν εξεταστεί ως προς το συνολικό εργατικό δυναμικό της χώρας. Αυτό το φαινόμενο έχει όπως είναι ευνόητο πολλές επιπτώσεις τόσο κοινωνικές όσο και οικονομικές.

Το πρώτο μεγάλο κύμα αλλοδαπού εργατικού δυναμικού (με προέλευση την Ινδία, το Πακιστάν, τις Φιλιππίνες και άλλες χώρες της ΝΑ Ασίας) εμφανίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 70, όταν οι οικονομίες των χωρών του Κόλπου επωφελούμενες από την ραγδαία αύξηση των εσόδων τους από το πετρέλαιο, άρχισαν να επενδύουν μαζικά σε έργα υποδομής. Οι πρώτοι ξένοι εργαζόμενοι απορροφήθηκαν, όπως ήταν επόμενο, κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα.

Το δεύτερο μεγάλο κύμα εμφανίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 90, όταν πλέον είχε ολοκληρωθεί ο πρώτος μεγάλος κύκλος των έργων υποδομής. Η

διαφορά ήταν ότι πλέον οι νεοφερθέντες απασχολούνταν στον τομέα των υπηρεσιών (τράπεζες, ξενοδοχεία, εμπόριο, κ.ά.) με αποτέλεσμα ο αριθμός των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα να ξεπεράσει ήδη από το 1995 τον αριθμό των απασχολουμένων στις κατασκευές. Είναι δε ενδεικτικό ότι την δεκαετία 1993-2002 το εργατικό δυναμικό αυξανόταν με ετήσιο ρυθμό 7,5% και ανήλθε από 973.000 άτομα το 1993 σε 2.031.000 άτομα το 2002.

Οι παραπάνω εξελίξεις στην αγορά εργασίας των Η.Α.Ε. έχουν αναπόφευκτα επιπτώσεις και στη διαμόρφωση της κοινωνικής τους δομής. Οι απασχολούμενοι στον τριτογενή τομέα συνηθίζουν να φέρνουν μαζί τους τις οικογένειές τους και να εγκαθίσταται για αόριστο χρονικό διάστημα, σε αντίθεση με τους εργαζόμενους στις κατασκευές που προσλαμβάνονται συνήθως για ορισμένο χρονικό διάστημα (π.χ. την εκτέλεση κάποιου δημόσιου έργου) και αποχωρούν για την χώρα προέλευσής τους. Ο πληθυσμός την περίοδο 1993-2002 αυξήθηκε κατά 79%, από 2.097.000 άτομα σε 3.754.000 άτομα, ή κατά 6% ετησίως. Ρυθμός που είναι ίσως ο υψηλότερος παγκοσμίως και αποτελεί διεθνή πρωτοτυπία, αφού σύμφωνα με τα διεθνώς ισχύοντα δημογραφικά δεδομένα αύξηση κατά 3% θεωρείται εξαιρετικά υψηλή.

Συνεπώς, η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη που γνωρίζουν τα Η.Α.Ε. οδηγεί στην ολοένα εντεινόμενη ζήτηση για αλλοδαπό εργατικό δυναμικό, με ρυθμούς που σε πολλές περιπτώσεις υπερβαίνουν τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Παράλληλα, η στενότητα στην εγχώρια αγορά εργασίας ωθούν τις επιχειρήσεις να προσφέρουν στους αλλοδαπούς εργαζόμενους μισθούς υψηλότερους από αυτούς στην χώρα προέλευσής τους, στις οποίες η προσφορά εργασίας σε αυτό το ύψος μισθών είναι ουσιαστικά απεριόριστη.

Τα επίπεδα των μισθών συγκρινόμενα με αυτά των ανεπτυγμένων δυτικών χωρών είναι εξαιρετικά μικρά. Στον κατασκευαστικό τομέα καθώς και στον δευτερογενή, ο μέσος μηνιαίος μισθός των ανειδίκευτων εργατών δεν υπερβαίνει τα 125 Δολ. ΗΠΑ. Στις υπηρεσίες το μέσο ύψος αμοιβών για τους ανειδίκευτους κυμαίνεται στο ίδιο ύψος, ενώ για τους ημειδίκευμένους στα 275 Δολ. ΗΠΑ. Παρόλα αυτά όμως, το συγκεκριμένο ύψος αμοιβών παραμένει σημαντικά υψηλότερο από αυτό των χωρών προέλευσης του αλλοδαπού εργατικού δυναμικού και αποτελεί σημαντικό κίνητρο για την μετακίνηση και παραμονή τους στα Η.Α.Ε.

Παράλληλα, η κινητικότητα στην αγορά εργασίας είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη. Τα συμβόλαια που υπογράφουν οι αλλοδαποί εργαζόμενοι είναι δεσμευτικά γι' αυτούς και δεν μπορούν να αλλάζουν εργοδότη, παρά μόνο αφού εξασφαλίσουν την έγγραφη συναίνεση του προηγούμενου εργοδότη τους (no objection certificate). Σε περίπτωση απόλυσης ή παραίτησής τους τους επιβάλλεται απαγόρευση εργασίας για χρονικό διάστημα που κυμαίνεται από 6 μήνες έως ένα χρόνο, ενώ συγχρόνως υποχρεούνται να εγκαταλείψουν τη χώρα, αφού ακυρώνεται με την απώλεια της εργασίας και η άδεια παραμονής τους.

Σήμερα η αγορά εργασίας των Η.Α.Ε. παρουσιάζει ανάμικτα χαρακτηριστικά που προσιδιάζουν τόσο σε αναπτυγμένες όσο και σε υπό ανάπτυξη χώρες. Όπως οι μεγάλες δυτικές αναπτυγμένες οικονομίες, τα Η.Α.Ε. δεν διαθέτουν μεγάλο απόθεμα εργατικού δυναμικού και είναι αναγκασμένα να χρησιμοποιούν τεχνικές που βασίζονται στην ένταση κεφαλαίου. Όμως, η οικονομία τους, που σε μεγάλο βαθμό έχει πλέον απεξαρτηθεί από το πετρέλαιο και ο δευτερογενής τομέας τους είναι μικρός, στηρίζεται στον τομέα των υπηρεσιών. Ο τομέας των υπηρεσιών είναι δύσκολο από την φύση του να υιοθετήσει τεχνικές έντασης κεφαλαίου, αλλά αντίθετα τείνει στην υιοθέτηση τεχνικών έντασης εργασίας, φαινόμενο που είναι ιδιαίτερα αισθητό σε διάφορους υποτομείς, όπως π.χ. το λιανικό εμπόριο, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, κ.ά.

Σε αυτά τα πλαίσια εκφράζεται προβληματισμός αν η εφαρμογή μεθόδων εντάσεως κεφαλαίου θα συνεισέφεραν στον περιορισμό εισαγωγής εργατικού δυναμικού. Οι μέθοδοι εντάσεως κεφαλαίου είναι δαπανηρές στην εφαρμογή τους και ανελαστικές ως προς το ότι απαιτούν μεγάλο ύψος επενδύσεων που δεν μπορεί εύκολα να ανακτηθεί. Ενώ η ύπαρξη μεγάλων αποθεμάτων προσφοράς φθηνού εργατικού δυναμικού κάνει τις επιχειρήσεις, όπως είναι αναμενόμενο, να τείνουν στις μεθόδους εντάσεως εργασίας.

Ως λύση έχει προταθεί η αύξηση της παραγωγικότητας σε αντιστάθμισμα της αύξησης του αριθμού των εργαζομένων. Λύση που συναντά την απροθυμία των εντόπιων επιχειρήσεων, καθώς συνεπάγεται την πραγματοποίηση σημαντικών επενδύσεων σε προγράμματα εκπαίδευσης και επανεκπαίδευσης των εργαζομένων τους, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους ανήκουν στην κατηγορία των ανειδίκευτων ή ημειδίκευτων.

Το κράτος θα μπορούσε να παρέμβει ρυθμιστικά στην αγορά εργασίας, καθιερώνοντας π.χ. κατώτατο μισθό, επιβάλλοντας φορολογία στους μισθούς, φορολογία στις επιχειρήσεις που απασχολούν αλλοδαπούς εργαζόμενους, κλπ. Εν τούτοις, οι εγχώριοι αναλυτές πιστεύουν ότι τα τέτοια μέτρα θα προκαλούσαν ανισορροπίες που θα ήταν δύσκολο να αντιμετωπιστούν.

Έτσι, η επιβολή φορολογίας στους μισθούς θα εξανάγκαζε πολλούς ανειδίκευτους κυρίως εργαζόμενους (που αμείβονται ήδη με πολύ χαμηλούς μισθούς) να φύγουν από την χώρα, προκαλώντας μεγάλες δυσχέρειες στις επιχειρήσεις που τους απασχολούσαν ενώ τα Η.Α.Ε. θα μετατρέπονταν σε ελάχιστα ελκυστική χώρα για διαμονή και εργασία. Παράλληλα, οι ειδικευμένοι θα προσπαθούσαν να διαπραγματευτούν με τους εργοδότες νέα συμβόλαια αμοιβών, που θα περιλάμβαναν τους φόρους. Η επιβολή κατώτατου μισθού, παρόλο, που θεωρείται ότι θα μείωνε το ποσοστό των αλλοδαπών εργαζομένων, δεν υιοθετείται επειδή εκφράζονται φόβοι ότι θα οδηγούσε στο κλείσιμο πολλών μικρών κυρίως επιχειρήσεων.

7. Η ανεργία στα Η.Α.Ε.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που έχουν δει μέχρι τώρα το φως της δημοσιότητας από την κυβερνητική υπηρεσία αρμόδια για την απασχόληση και την ένταξη στην αγορά εργασίας του εντόπιου πληθυσμού, οι άνεργοι μεταξύ των κατοίκων-πολιτών των Η.Α.Ε. αναμένεται να ανέλθουν σε περισσότερα από 40.000 άτομα.

Το μερίδιο των γηγενών μεταξύ του εργατικού δυναμικού κυμαίνεται σε πολύ μικρά ποσοστά και τα επίσημα στοιχεία δείχνουν ότι παρουσίασε ελάχιστη αύξηση και ανήλθε από 9,1% το 1995 σε 9,3% το έτος 2004. Σε εφαρμογή του Συντάγματος που προβλέπει ότι οι γηγενείς έχουν προτεραιότητα στην απασχόληση, οι αρχές έχουν συστήσει την αρμόδια υπηρεσία που αναφέρθη προηγουμένως και παράλληλα έχουν προχωρήσει στη λήψη μέτρων για αύξηση της απασχόλησης του εντόπιου πληθυσμού, όπως η υποκατάσταση του ξένου εργατικού δυναμικού (στις υψηλές θέσεις της ιεραρχίας όπου απαιτείται επιστημονική εξειδίκευση) από εντόπιους, μέσω της καθιέρωσης υποχρεωτικού ποσοστού απασχόλησης Εμιρατιανών στις ιδιωτικές εταιρείες, που είναι εγκατεστημένες στα Εμιράτα. Οι Αρχές για να σταματήσουν τη τάση αναζήτησης απασχόλησης αποκλειστικά στο δημόσιο τομέα, που προσφέρει καλές αποδοχές και συνθήκες εργασίας, έχουν καθιερώσει κίνητρα προσέλκυσης στον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, όπως καθιέρωση υποχρεωτικού συστήματος συνταξιοδότησης στις ιδιωτικές εταιρείες, εργάσιμη εβδομάδα πέντε ημερών στο μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων κλπ.

Ως μία από τις αιτίες για το μεγάλο ποσοστό ανεργίας αναφέρεται το εκπαιδευτικό σύστημα, που δεν δίδει τα απαραίτητα εφόδια με αποτέλεσμα τα τελευταία χρόνια να παρατηρείται σημαντική στροφή μαθητών και σπουδαστών προς την ιδιωτική εκπαίδευση. Τα δε επίσημα στοιχεία δείχνουν ότι πολλοί σπουδαστές ακόμη στρέφονται σε σπουδές που δεν έχουν αντίκρισμα στην αγορά εργασίας.

Επίσης σημαντική αιτία, σύμφωνα με τους υπεύθυνους της αρμόδιας υπηρεσίας, είναι οι κοινωνικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις που εμποδίζουν την είσοδο των γυναικών στην αγορά εργασίας, τουλάχιστον πριν παντρευτούν και αποχωρήσουν από την πατρική οικογένεια.

Παρόλο που έχουν κατά καιρούς εκφραστεί απόψεις για την παροχή κοινωνικής ασφάλισης στα άτομα που βρίσκονται στη διαδικασία ανεύρεσης εργασίας, δεν έχουν προς το παρόν ληφθεί ανάλογα μέτρα.

Τα μέτρα αυτά, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι υποκαθίσταται το ξένο και εξαιρετικά αξιόλογο εργατικό δυναμικό προελεύσεως κυρίως από χώρες ΟΟΣΑ (π.χ. τράπεζες, διοίκηση ξενοδοχειακών επιχειρήσεων) από εντόπιο δυναμικό που

δεν χαρακτηρίζεται ακόμη για τον υψηλό επαγγελματισμό του, ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και τελικά της οικονομίας.

8. Νομισματική πολιτική, πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός κατά το παρελθόν έτος κυμάνθηκε σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα. Οι ανεπίσημες εκτιμήσεις τον προσδιορίζουν μεταξύ 25 και 40%, ενώ οι επίσημες πηγές κάνουν λόγο για ρυθμό πληθωρισμού στο 12%. Ως ένας από τους κυριότερους λόγους προβάλλεται η απουσία ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής στα Η.Α.Ε. Η Κεντρική Τράπεζα δεν μπορεί να επηρεάσει άμεσα τις πληθωριστικές πιέσεις στην οικονομία μέσω του εργαλείου των επιτοκίων. Αυτό συμβαίνει διότι το Ντίρχαμ των Η.Α.Ε. είναι συνδεδεμένο με το Δολάριο Η.Π.Α. μέσω σταθερής σχέσης ισοτιμίας: 1 Δολ. ΗΠΑ=3,6750 Ντίρχαμ. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα επιτόκια στην τοπική αγορά να ακολουθούν αυτά της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Η.Π.Α., τα οποία όπως είναι φυσικό αντανακλούν τις εξελίξεις της αμερικανικής οικονομίας και δεν έχουν καμία συνάφεια με την οικονομία των Η.Α.Ε. Οι πληθωριστικές πιέσεις εντάθηκαν περαιτέρω από την συνεχιζόμενη εξασθένηση μέσα στο 2005 του Δολαρίου έναντι του Ευρώ, το οποίο από το 2002 έχει υποχωρήσει συνολικά περίπου 30%.

Άλλος ένας σημαντικός λόγος είναι η πολύ μεγάλη αύξηση των ενοικίων σε πολλές περιπτώσεις σε ποσοστά 35-60% και σε μερικές περιπτώσεις άνω του 100%, γεγονός που πυροδότησε σειρά ανατιμήσεων στο σύνολο της οικονομίας. Αυτή η αύξηση τροφοδοτείται από τα μεγάλα έσοδα από τις πωλήσεις πετρελαίου, που οδηγεί σε συνεπακόλουθη αύξηση της ρευστότητας χρήματος και στην τροφοδότηση του πληθωρισμού, κυρίως μέσω της δημιουργίας αυξημένων επενδύσεων και κερδοσκοπίας στον τομέα των ακινήτων.

Παράλληλα, αυξήθηκε η τιμή πώλησης της βενζίνης στο εσωτερικό της χώρας τον Σεπτέμβριο 2005 κατά 32% παρακολουθώντας τις διεθνείς τάσεις.

Σύμφωνα με δηλώσεις του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας αυτό που χρειάζεται είναι η εφαρμογή ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής, χωρίς όμως να γίνεται λόγος για τον τρόπο που αυτό μπορεί να επιτευχθεί, αφού κάτι τέτοιο θα προϋπέθετε την αποδέσμευση του Ντίρχαμ από το αμερικανικό δολάριο, βήμα στο οποίο δεν είναι ακόμη έτοιμες να προχωρήσουν οι Αρχές των Η.Α.Ε.

9. Βιομηχανική πολιτική

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία εκτιμάται ότι η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε το 2005 κατά 4%, καθώς όλο και περισσότερες επιχειρήσεις

επιλέγουν να εγκατασταθούν στα Η.Α.Ε. για να επωφεληθούν από την ανάπτυξη των μεγεθών της οικονομίας τους.

Επισημαίνεται ότι η εισαγωγή μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού γίνεται ατελώς, γεγονός που έχει ενθαρρύνει τις ξένες βιομηχανίες να εγκατασταθούν στη χώρα καθώς και βιομηχανίες από άλλες χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας Αραβικού Κόλπου να μεταφέρουν τις δραστηριότητές τους στο έδαφος των Η.Α.Ε.

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία ο ίδιος ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να παρουσιαστεί και στον αριθμό των βιομηχανικών μονάδων, οι οποίες αναμένεται να ανέλθουν σε 2.795. Ο αριθμός τους έχει αυξηθεί κατά πολύ τα τελευταία χρόνια και οφείλεται στα διάφορα κίνητρα που έχουν δοθεί στα οποία περιλαμβάνονται η απλοποίηση των διαδικασιών για τη χορήγηση αδειών εγκατάστασης, η ελεύθερη κίνηση των κεφαλαίων καθώς και το εν γένει σταθερό επενδυτικό κλίμα, το ανεπτυγμένο τραπεζικό σύστημα καθώς και η ανάδειξη των Η.Α.Ε. και ειδικότερα του Εμιράτου του Ντουμπάι σε πολύ σημαντικό διεθνή κόμβο διαμετακομιστικού εμπορίου.

Άλλοι σημαντικοί παράγοντες είναι η ύπαρξη ενός άριστου δικτύου υποδομών, το οποίο περιλαμβάνει μεταξύ άλλων πολύ καλές λιμενικές εγκαταστάσεις, άρτιο οδικό δίκτυο, εξελεγμένο και σύμφωνο με τις διεθνείς προδιαγραφές τηλεφωνικό δίκτυο κλπ.

10. Αγροτική πολιτική

Παρά τα εγγενή μειονεκτήματα, όπως η ξηρασία, το φτωχό σε θρεπτικά συστατικά έδαφος και οι πολύ υψηλές θερμοκρασίες κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, η καλλιεργήσιμη έκταση γης στα Η.Α.Ε. υπερβαίνει τα 900.000 εκτάρια, στα οποία καλλιεργούνται κυρίως χουρμαδιές των οποίων ο αριθμός υπερβαίνει τα 40 εκατομμύρια καθώς και διάφορα είδη φρούτων και λαχανικών.

Η κυβέρνηση των Η.Α.Ε. στην προσπάθειά της να βοηθήσει στην ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής της χώρας έχει προχωρήσει στη λήψη σειράς μέτρων, όπως ο αναδασμός και η απόδοση για καλλιέργεια εκτάσεων γης, η αντίστοιχη εκπαίδευση και παροχή εξοπλισμού στους γεωργούς, η εμφύτευση σε μεγάλη κλίμακα χουρμαδιών ώστε να δημιουργηθούν εδάφη με την αναγκαία για καλλιέργεια σκίαση, η κατασκευή αρδευτικών έργων για την παροχή γλυκού νερού για άρδευση, η σωστή χρήση λιπασμάτων, η ανάπτυξη φυτωρίων κλπ.

Σύμφωνα με τις τελευταίες μελέτες, τα παραπάνω μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα η εγχώρια παραγωγή να καλύπτει το 30% των αναγκών της αγοράς σε σιτηρά, το 100% σε χουρμάδες και ψάρια και το 58% των λαχανικών και φρούτων, ενώ σε κάποια που παρουσιάζουν πλεόνασμα γίνονται εξαγωγές ποσοτήτων

φρούτων και λαχανικών. Ακόμη, παράγεται το 83% της ημερήσιας κατανάλωσης γάλακτος και το 39% της ημερήσιας κατανάλωσης αυγών.

Το αρμόδιο Υπουργείο Γεωργίας έχει εκπονήσει ένα τριετές στρατηγικό σχέδιο έρευνας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας και το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει έρευνα και μελέτη των χουρμαδιών, των φοινίκων και άλλων εγχώριων φυτών, την έρευνα σε ασθένειες που προκαλούνται στα παραπάνω φυτά, την ανάπτυξη καλλιεργειών σε θερμοκήπια, την ενίσχυση της κτηνοτροφίας κ.α. Παράλληλα έχουν δημιουργηθεί τρία ερευνητικά κέντρα για την επίτευξη των παραπάνω σκοπών.

Στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ το αντίστοιχο Υπουργείο ανακοίνωσε ότι επετεύχθη η παραγωγή φυτών που ανθίζουν δύο φορές το χρόνο, ενώ το περασμένο έτος δημιουργήθηκαν 300.000 τετραγωνικά μέτρα πράσινου και ο στόχος είναι στο μέλλον το 8% της έκτασης της πόλης να καλυφθεί από πράσινο.

11. Ξένες επενδύσεις και προβλήματα

Παρόλο που δεν υπάρχουν προς στιγμήν δημοσιευμένα επίσημα ή ανεπίσημα στοιχεία για τις επενδύσεις στα Η.Α.Ε. του έτους 2005, οι προσωρινές εκτιμήσεις είναι ότι αυτές παρουσίασαν αύξηση ως ποσοστό του Α.Ε.Π. το προηγούμενο έτος. Συγκεκριμένα, οι επενδύσεις στο σύνολο των τομέων της οικονομίας κυμάνθηκαν στο 20,7% του Α.Ε.Π. το 2005, έναντι 18,6% το 2004. Το ύψος των επενδύσεων ανήλθε στο ποσό των 21,56 δις Δολλ. ΗΠΑ το 2005, έναντι 17,7 δις Δολλ. ΗΠΑ το 2003, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3,86 δις Δολ.

Σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις, το μεγαλύτερο ύψος των κεφαλαίων που επενδύθηκαν στο Εμιράτο του Άμπου Ντάμπι κατευθύνθηκαν στον πετρελαικό και γενικότερα στον ενεργειακό τομέα, ενώ τα αντίστοιχα κεφάλαια που επενδύθηκαν στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ κατευθύνθηκαν σε επενδύσεις σε δίκτυα διανομής και στην δημιουργία περιφερειακών γραφείων των ξένων εταιρειών. Υπενθυμίζεται ότι το Άμπου Ντάμπι και το Ντουμπάϊ είναι τα πλουσιότερα και πιο ανεπτυγμένα Εμιράτα της ομοσπονδίας.

Επισημαίνονται πάντως τα τρία κυριότερα εμπόδια στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, τα οποία είναι ο νόμος περί εμπορικών εταιρειών, ο νόμος περί εμπορικών πρακτόρων και οι περιορισμοί στην απόκτηση γης από ξένους.

Συγκεκριμένα, ο νόμος περί εμπορικών εταιρειών επιβάλλει την υποχρέωση στις ξένες εταιρείες να έχουν επιτόπιο εταίρο, ο οποίος ανεξαρτήτως του κεφαλαίου που θα συνεισφέρει για την ίδρυση της εταιρείας, έχει υπό τον έλεγχό του το 51% του μετοχικού κεφαλαίου. Η συγκεκριμένη νομοθετική πρόβλεψη αποθαρρύνει, όπως είναι εύλογο, τις ξένες εταιρείες που επιθυμούν να έχουν οι ίδιες τον πλήρη έλεγχο.

Ο νόμος περί εμπορικών πρακτόρων επιβάλλει την υποχρέωση στις ξένες εταιρείες, οι οποίες επιθυμούν να πωλήσουν προϊόντα τους στην εγχώρια αγορά, να έχουν υποχρεωτικά έναν επιτόπιο πράκτορα, μέσω του οποίου θα διαθέτουν τα προϊόντα τους. Οι πρακτικές επιπτώσεις είναι ότι τα δίκτυα διανομής ευρίσκονται στα χέρια των εντόπιων εταιρειών, ενώ οι ξένες εταιρείες πολλές φορές είναι δύσκολο έως αδύνατο να αλλάξουν τον πράκτορα με τον οποίο συνεργάζονται.

Το τρίτο εμπόδιο αφορά στους περιορισμούς στην απόκτηση γης από ξένες εταιρείες αλλά και από ξένους υπηκόους εν γένει. Απαγορεύεται κατ' αρχήν στο έδαφος των Η.Α.Ε. η απόκτηση εμπράγματων δικαιωμάτων στη γη από ξένους, όπως η κυριότητα. Μόλις τα τελευταία χρόνια επετράπη, κυρίως στο Εμιράτο του Ντουμπάι και πρόσφατα και στο Εμιράτο του Άμπου Ντάμπι, η απόκτηση περιορισμένων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας γης από ξένους. Αλλά η απόκτηση είναι επιτρεπτή μόνο σε περιορισμένες και οριοθετημένες περιοχές, κυρίως κοντά στις ελεύθερες ζώνες και στις περιοχές κατοικίας αλλοδαπών δυτικοευρωπαϊκής προέλευσης.

Στις διαπραγματεύσεις που γίνονται στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, του οποίου το κανονιστικό πλαίσιο θα πρέπει να εφαρμόζεται στο σύνολό του σε λίγα χρόνια από τα Η.Α.Ε., ασκούνται ισχυρές πιέσεις από τα άλλα μέρη στην κατεύθυνση της αναθεώρησης του νόμου περί εμπορικών πρακτόρων, αλλά εκφράζονται αμφιβολίες αν αυτό θα έχει επιτευχθεί μέχρι να λήξει ο παρών γύρος διαπραγματεύσεων. Επιπλοκές πιθανόν θα παρουσιαστούν αν κάποια ξένη εταιρεία, αφού επιχειρήσει ανεπιτυχώς να αλλάξει επιτόπιο πράκτορα, προσφύγει τελικά στα δικαιοδοτικά όργανα του ΠΟΕ εναντίον του συγκεκριμένου νόμου. Επίσης, ασκούνται πιέσεις από μέλη του ΠΟΕ για απελευθέρωση του τομέα τηλεπικοινωνιών, κάτι που συναντά την άρνηση της αρμόδιας Ρυθμιστικής Αρχής Τηλεπικοινωνιών. Για το συγκεκριμένο θέμα ζοηρό ενδιαφέρον δείχνουν οι Η.Π.Α., που βρίσκονται σε διαπραγματεύσεις με τα Η.Α.Ε. για την υπογραφή συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου.

Παρόλα τα εμπόδια που προαναφέρθηκαν, πρέπει να επισημανθεί ότι το επιχειρηματικό κλίμα είναι γενικά καλό. Το τραπεζικό σύστημα είναι ανεπτυγμένο, οι επιχειρηματικές συνήθειες και πρακτικές είναι αντίστοιχες με αυτές των δυτικών χωρών κλπ.

12. Ρυθμίσεις για τα υποκαταστήματα ξένων εταιρειών στα Η.Α.Ε.

Στις αρχές Ιανουαρίου 2005 εξεδόθη από το Υπουργείο Οικονομίας και Προγραμματισμού των Η.Α.Ε. υπουργική απόφαση με την οποία τα υποκαταστήματα ξένων εταιρειών καθώς και τα γραφεία αντιπροσώπευσης πρέπει στο εξής να καταβάλλουν στο Υπουργείο τραπεζική εγγύηση αξίας 50.000 Ντίρχαμ (13.623 Δολλ. ΗΠΑ).

Ο νέος κανονισμός θα εφαρμοστεί στα νέα υποκαταστήματα ή γραφεία αντιπροσώπευσης που πρόκειται να ιδρυθούν στο μέλλον από αλλοδαπές εταιρείες καθώς και στα ήδη υπάρχοντα, κατά την διαδικασία ανανέωσης της άδειας λειτουργίας τους.

Ειδικά για το Εμιράτο του Ντουμπάϊ, ελήφθη απόφαση τα υποκαταστήματα που έχουν έδρα το Ντουμπάϊ να μην εγγράφονται και αποκτούν την άδεια λειτουργίας τους από το Τμήμα Οικονομικής Ανάπτυξης του Εμιράτου όπως συνέβαινε μέχρι πρόσφατα, αλλά από το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας και Προγραμματισμού.

Μέχρι τώρα τραπεζικές εγγυήσεις ήταν υποχρεωμένες να καταβάλλουν οι ναυτιλιακές εταιρείες, ύψους 50.000 Ντίρχαμ (13.623 Δολλ. ΗΠΑ), οι κτηματομεσιτικές εταιρείες οι οποίες πρέπει να καταβάλλουν το μετοχικό τους κεφάλαιο των 5 εκατομμ. Ντίρχαμ (1.362.397 Δολλ. ΗΠΑ) σε μορφή τραπεζικών εγγυήσεων καθώς και οι επενδυτικές εταιρείες, οι οποίες είναι υποχρεωμένες να καταβάλλουν στην Κεντρική Τράπεζα των Η.Α.Ε. το μισό του μετοχικού τους κεφαλαίου με τραπεζικές εγγυητικές επιστολές.

Τα υποκαταστήματα και τα γραφεία αντιπροσώπευσης είναι υποχρεωμένα να ανανεώνουν την άδεια λειτουργίας τους κάθε έτος πληρώνοντας αντίστοιχα τέλη. Όμως έχει παρατηρηθεί ότι πολλές ξένες εταιρείες αποφεύγουν ή παραμελούν την ανωτέρω διαδικασία ή σε πολλές περιπτώσεις κλείνουν τα γραφεία τους και αποχωρούν από την χώρα, αφήνοντας σημαντικά χρέη από διαφυγόντα τέλη ανανέωσης της άδειας λειτουργίας τους.

Επομένως, ο νέος κανονισμός θα υποχρεώνει τις ξένες εταιρείες να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, αφού θα είναι αναγκασμένες να εξοφλήσουν πρώτα τα τέλη της άδειας λειτουργίας πριν μπορέσουν να πάρουν πίσω από το Υπουργείο την τραπεζική εγγύηση, όταν θελήσουν να διακόψουν τις δραστηριότητές τους και να φύγουν από την χώρα.

13. Ζώνες ελεύθερου εμπορίου (ZEE)

Προκειμένου να δοθούν κίνητρα στις ξένες εταιρείες να προχωρήσουν σε επενδύσεις στο έδαφος των Η.Α.Ε. και συγχρόνως να παρακαμφθούν τα εμπόδια που προαναφέρθηκαν, έχει θεσμοθετηθεί το καθεστώς των ζωνών ελεύθερου εμπορίου. Στο έδαφος των Η.Α.Ε. λειτουργούν σήμερα τριάντα δύο ελεύθερες ζώνες, εκ των οποίων οι οκτώ σημαντικότερες στο Εμιράτο του Ντουμπάϊ. με σύνολο εγκατεστημένων επιχειρήσεων να ξεπερνά τον αριθμό των τεσσάρων χιλιάδων.

Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα που προσφέρουν οι ZEE είναι ότι δεν υφίσταται η υποχρέωση για την ύπαρξη εντόπιου εταίρου στην εταιρεία που επιθυμεί να εγκατασταθεί στην ελεύθερη ζώνη. Επίσης, υπάρχει νομική πρόβλεψη για τη μη επιβολή φορολογίας στα κέρδη στο μέλλον, που σε ορισμένες περιπτώσεις καλύπτει περίοδο πενήντα ετών. Ακόμη, προσφέρονται μία σειρά άλλα κίνητρα, όπως απαλλαγή από κάθε είδους εισαγωγικό και εξαγωγικό δασμό, ελεύθερος επαναπατρισμός των κεφαλαίων και των κερδών, παροχή προκατασκευασμένης επαγγελματικής στέγης με τη μορφή leasing, επαρκείς και ανεπτυγμένες ενεργειακές και τηλεπικοινωνιακές συνδέσεις κλπ.

Το κυριότερο ίσως μειονέκτημα για την εγκατάσταση επιχειρήσεων στις ελεύθερες ζώνες είναι ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις μπορούν να αναπτύξουν τις δραστηριότητές τους μέσα στην ελεύθερη ζώνη καθώς και εκτός του εδάφους των Η.Α.Ε., αλλά δεν επιτρέπεται να δραστηριοποιούνται εντός των Η.Α.Ε. Παραμένει πάντως εν αμφιβολία το κατά πόσον αυτές οι εταιρείες υπάγονται στον νόμο περί εμπορικών πρακτόρων και συνεπώς είναι υποχρεωμένες να έχουν εντόπιο πράκτορα, όταν επιθυμούν να πωλήσουν προϊόντα τους και υπηρεσίες εντός των Η.Α.Ε..

Στο Ντουμπάϊ λειτουργούν οι παραδοσιακής μορφής ZEE όπως οι Jebel Ali F.Z., Dubai Airport F.Z., Gold & Diamond Park F.Z., Heavy Equipment & Trucks F.Z., Dubai Cars & Automotive F.Z., Dubai Metals & Commodities F.Z., Dubai International Financial Centre (η οποία έχει συσταθεί αλλά δεν λειτουργεί ακόμη). Επίσης η ειδικευμένη στις επιχειρήσεις πληροφορικής και μέσω μαζικής ενημέρωσης Dubai Technology, Electronic Commerce and Media Free Zone για την οποία έχουν προβλεφθεί επιπλέον ειδικές ρυθμίσεις, όπως η δυνατότητα χρήσης τηλεπικοινωνιακών δικτύων φωνητικής τηλεφωνίας και πρόσβασης στο internet ανεξάρτητων από αυτά της κρατικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών ETISALAT, η εξαίρεσή τους από τις απαγορεύσεις του κώδικα ηθικής που είναι σε ισχύ στα Η.Α.Ε., κλπ.

Στο Εμιράτο της Σάρτζα λειτουργούν οι Hamriya F.Z. και η Sharjah Airport International F.Z., ενώ μικρότερες ζώνες ελεύθερου εμπορίου υπάρχουν στα Εμιράτα του Αζμάν, της Φουτζέϊρα, του Ρας Αλ Χάϊμα και του Ουμ Αλ Κουέϊν.

14. Φορολογική πολιτική

Με εξαίρεση τις ξένες τράπεζες και τις πετρελαϊκές εταιρείες, στο έδαφος των Η.Α.Ε. δεν επιβάλλεται φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, ούτε φόρος εισοδήματος στις εταιρείες. Επίσης, δεν υφίσταται ο φόρος προστιθέμενης αξίας.

Το Δ.Ν.Τ. πιέζει τα Η.Α.Ε. για επιβολή φόρου προστιθέμενης αξίας (κ.ά) ώστε να αποκτήσουν οι κατοικοί τους φορολογική συνείδηση, αλλά η θέσπιση

ανάλογων φορολογικών μέτρων θα αποτελούσε αντικίνητρο στην οικονομική ανάπτυξη των Η.Α.Ε. και δεν φαίνεται προς το παρόν να υιοθετείται από τις εδώ Αρχές.

Η φορολογική και τελωνειακή πολιτική, οι Ζώνες Ελεύθερου Εμπορίου, οι σύγχρονες υπηρεσίες (τράπεζες κλπ.), οι υποδομές, κατέστησαν τα Η.Α.Ε. και ιδιαίτερα το Ντουμπάϊ ένα από τα μεγαλύτερα διαμετακομιστικά κέντρα παγκοσμίως.

15. Τελωνειακή πολιτική

Από τον Ιανουάριο του 2003 οι χώρες μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, το οποίο αποτελείται από την Σ. Αραβία, το Κουβέιτ, το Κατάρ, το Μπαχρέιν, το Ομάν και τα Η.Α.Ε., προχώρησαν στην εφαρμογή κοινής δασμολογικής κλίμακας, στα πλαίσια των προσπαθειών δημιουργίας τελωνειακής ένωσης.

Σύμφωνα με την σχετική απόφαση, τα εισαγόμενα εμπορεύματα επιβαρύνονται με δασμό 5%, εκτός εξαιρέσεων, ενώ η δασμολογική επιβάρυνση στο καπνό και στα προϊόντα του ανέρχεται στο 100%.

Εξαιρούνται της επιβολής δασμών οι εισαγωγές υλικών που απευθύνεται στις ένοπλες δυνάμεις, τα επιστρεφόμενα προϊόντα, οι διπλωματικές αποστολές, καθώς και οι πρώτες ύλες που εισάγονται από βιομηχανικές μονάδες προς χρήση στην παραγωγική διαδικασία. Ακόμη, εξαιρούνται της επιβολής δασμών τα ζώα, τα τρόφιμα και τα φάρμακα.

Στην ίδια απόφαση προβλέπεται ότι οι τελωνειακές διαδικασίες κατά την εισαγωγή των προϊόντων στο έδαφος της τελωνειακής ένωσης, θα επιτελούνται στο πρώτο σημείο εισόδου, με ελεύθερη την εν συνεχεία διακίνηση τους στα υπόλοιπα κράτη-μέλη.

Οι εσωτερικές ρυθμίσεις κατάργησης των γραφειοκρατικών εμποδίων κατά την εσωτερική διακίνηση εμπορευμάτων και απλοποίησης των σχετικών διασυνοριακών ελέγχων όφειλαν να είχαν ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2005 ή αρχές του 2006.

Στις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου απαγορεύεται η εισαγωγή ναρκωτικών ουσιών, προϊόντων που έρχονται σε αντίθεση με τον ισλαμικό νόμο, προϊόντων που έχουν παραχθεί στο Ισραήλ, μηχανών τυχερών παιχνιδιών, ραδιενεργών προϊόντων, ειδών από αμιάντο και παιδικών γλυκισμάτων σε σχήμα τσιγάρου.

16. Διεθνές Χρηματοοικονομικό Κέντρο Ντουμπάϊ

Στα τέλη του έτους 2004, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση των Η.Α.Ε. ενέκρινε ομοσπονδιακό διάταγμα το οποίο εγκαθιδρύει το Διεθνές Χρηματοοικονομικό Κέντρο του Ντουμπάϊ (Dubai International Financial Centre – DIFC) και εν συνεχεία ο Σεΐχης του Ντουμπάϊ εξέδωσε νόμο που και αυτός με τη σειρά του ενεργοποιεί το Διεθνές Χρηματοοικονομικό Κέντρο και καθορίζει τις βασικές λειτουργίες του.

Μετά τις προαναφερθείσες νομοθετικές ενέργειες, εκδόθηκαν από τον Διάδοχο του Ντουμπάϊ και πρόεδρο του Κέντρου μία σειρά δώδεκα νόμων που λεπτομερειακά πλέον ρυθμίζουν τις λειτουργίες του και είναι μεταξύ άλλων ο ρυθμιστικός νόμος, ο νόμος περί εμπορικών εταιρειών, περί συμβολαίων, περί διαιτησίας, περί πτωχεύσεως, κλπ.

Επισημαίνεται ότι το νομοθετικό πλέγμα δημιουργήθηκε εκ του μηδενός και ειδικά για το Κέντρο και αντικειμενικός σκοπός είναι το νομοθετικό πλαίσιο να είναι εναρμονισμένο με τα διεθνή πρότυπα, ώστε να καταστεί ελκυστικό στους διεθνείς χρηματοοικονομικούς οίκους.

Παράλληλα με αυτές τις ενέργειες χορηγήθηκαν και οι πρώτες τρεις άδειες σε εταιρείες (μεταξύ των οποίων η διεθνής τράπεζα Standard Chartered και ένα αμοιβαίο κεφάλαιο που δραστηριοποιείται σε επενδύσεις στον ενεργειακό τομέα στις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας Αραβικού Κόλπου) να εγκατασταθούν και να αναπτύξουν δραστηριότητες στα πλαίσια του Κέντρου. Σύμφωνα με δηλώσεις υπευθύνων, άλλες αιτήσεις για χορήγηση αδειών βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο εξέτασης από τις αρμόδιες υπηρεσίες και αναμένεται να χορηγηθούν σύντομα.

Φιλοδοξία των εμπνευστών του είναι να καταστήσουν το Ντουμπάϊ μία χρηματοοικονομική αγορά παγκόσμιας εμβέλειας και ίσης σε ποιότητα και αποτελεσματικότητα με αυτές των αναπτυγμένων χωρών. Ο απώτερος στόχος, όπως συνάγεται από τις επίσημες δηλώσεις, είναι να ανταγωνιστούν εν ευθέτω χρόνω τα μεγάλα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα τόσο της Δύσης, όπως το Λονδίνο, η νέα Υόρκη και η Φρανκφούρτη, όσο και της Νοτιοανατολικής Ασίας, όπως το Χονγκ Κονγκ, το Τόκιο και η Σιγκαπούρη. Με αυτό τον τρόπο οι Αρχές του Ντουμπάϊ ευελπιστούν να το καταστήσουν ενδιάμεσο χρηματοοικονομικό κρίκο, τοποθετημένο στο κέντρο μίας περιοχής με πληθυσμό 1,6 δις ανθρώπων και συνολικό ΑΕΠ που υπερβαίνει τα 1,5 τρισεκατομμύρια Δολάρια ΗΠΑ. Άλλωστε αυτή τη στιγμή στο έδαφος της χώρας, σύμφωνα με τα στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας, δραστηριοποιούνται 21 εντόπιες τράπεζες, 25 ξένες καθώς και 2 επενδυτικές, με τον συνολικό αριθμό των υποκαταστημάτων να ανέρχεται στα 487.

Άλλωστε, η δημιουργία του Κέντρου είναι το επιστέγασμα επίπονων προσπαθειών τριάντα ετών, σχεδόν από τότε που ιδρύθηκε το κράτος των Η.Α.Ε.,

με σκοπό να απεξαρτοποιήσουν την οικονομία του Ντουμπαΐ από τις πωλήσεις πετρελαίου. Η οικονομία του ήδη χαρακτηρίζεται από ποικιλία ως προς τους τομείς δραστηριοτήτων και συνεπώς ο στόχος έχει πλέον επιτευχθεί.

Επιπλέον, σε λίγα χρόνια το Ντουμπαΐ θα διαθέτει ένα νέο κέντρο εμπορίου και επιχειρηματικών υποθέσεων (Business Bay), αντίστοιχο με αυτό του Μανχάταν στη Ν. Υόρκη ή της Γκίνζα του Τόκιο, που θα αποτελεί την έδρα πολυεθνικών εταιρειών. Η έκτασή του θα ανέρχεται σε 6 εκατομμ. τ.μ. και θα δημιουργηθεί κατά μήκος του κολπίσκου του Ντουμπαΐ (Dubai Creek).

Όμως προς το παρόν το Χρηματιστήριο του Ντουμπαΐ χαρακτηρίζεται από την έλλειψη 'βάθους' ως αγορά καθώς και από την μη ύπαρξη σαφών κανόνων και μηχανισμών που θα αποτρέπουν τα κερδοσκοπικά παιχνίδια εις βάρος των επενδυτών. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι τους πρώτους μήνες του 2006 ο γενικός δείκτης έχασε περισσότερο από 50% σε σχέση με το υψηλότερο σημείο των 1300 περίπου μονάδων στο οποίο βρέθηκε τον Νοέμβριο του 2005 και κυμαινόταν στις 600 περίπου μονάδες.

17. Προσπάθειες οικονομικής ολοκλήρωσης χωρών Αραβικού Κόλπου

Όπως έχει ήδη προαναφερθεί λειτουργεί το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου με μέλη τα κράτη της περιοχής. Στα πλαίσια του Συμβουλίου καταβάλλονται προσπάθειες για την όσο το δυνατόν στενότερη συνεργασία των μελών του στο πρότυπο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει ήδη γίνει αναφορά σε προηγούμενο κεφάλαιο για την υιοθέτηση κοινής δασμολογικής κλίμακας από τις αρχές του 2003 και την δημιουργία τελωνειακής ένωσης.

Στην σύνοδο αρχηγών κρατών, που έλαβε χώρα στο Κουβέιτ τον Ιανουάριο του 2004, αποφασίστηκε η δημιουργία νομισματικής ένωσης στα πρότυπα της ΟΝΕ με την υιοθέτηση κοινού νομίσματος και τη δημιουργία κοινής κεντρικής τράπεζας, μέχρι το τέλος του έτους 2010. Στα συμπεράσματα της συνόδου αναφέρεται ότι η ύπαρξη νομισματικής ένωσης θα συμβάλλει θετικά στην περαιτέρω ανάπτυξη των οικονομιών της περιοχής. Ταυτόχρονα γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στη συμβολή που αυτή θα έχει στην μελλοντική απεξάρτηση τους από τις εξαγωγές πετρελαίου και τις συνεχείς διακυμάνσεις των διεθνών τιμών του.

Ήδη τα μέλη του Συμβουλίου έχουν προχωρήσει στην δημιουργία τελωνειακής ένωσης από το 2003 και έχουν αποφασίσει την δημιουργία νομισματικής ένωσης τον επόμενο χρόνο. Το χρονοδιάγραμμα προβλέπει ακόμη την δημιουργία κοινής αγοράς το 2007 και την υιοθέτηση κοινού νομίσματος το 2010.

B. Τα Η.Α.Ε. έναντι του περιφερειακού ενεργειακού γίνεσθαι .³

Τα Η.Α.Ε., οικονομικός και πετρελαϊκός κόμβος στην περιοχή του Κόλπου, αποτελεί έναν από τους πόλους του Μεσανατολικού ενεργειακού γίνεσθαι. Τα αποδεδειγμένα κοιτάσματα πετρελαίου ανέρχονται σε 80,31 δισεκατομμύρια βαρέλια (9% επί των αντίστοιχων παγκοσμίως), ενώ τα υπόγεια αποθέματα φυσικού αερίου εκτιμώνται σε 5.8 τρισεκατομμύρια κυβ. μέτρα (4,5% επί των αντίστοιχων παγκοσμίως). Κατά το 2005 τα κοιτάσματα αργού πετρελαίου της χώρας αναλογούσαν στο 8,0% του συνόλου των παγκόσμιων βεβαιωμένων κοιτασμάτων. Το 2005 τα Η.Α.Ε. ήταν ο έκτος σημαντικότερος εξαγωγέας πετρελαίου στο Κόσμο ενώ κατατάχθηκαν πέμπτα παγκοσμίως σε αποδεδειγμένα κοιτάσματα φυσικού αερίου.

Η μέση ημερήσια παραγωγή πετρελαίου κατά το 2004 ήταν 2.720.000 βαρέλια, στα πλαίσια της πολιτικής του Οργανισμού Πετρελαιοπαραγωγών Κρατών (ΟΠΕΚ). Όμως το 2005 η ποσόστωση για τα ΗΑΕ από τον ΟΠΕΚ καθορίστηκε στα 2.500.000 βαρέλια όση και η παραγωγική δυνατότητα της χώρας. Το ίδιο έτος με μέση τιμή 44,20 δολ. που αποτελεί την υψηλότερη μέση τιμή των τελευταίων χρόνων, εισέρευσαν στον προϋπολογισμό των Η.Α.Ε. 38.59 δις. δολάρια, ποσό ρεκόρ για την χώρα από το 1962 όταν άρχισε η εξαγωγή πετρελαίου.

Σημαντικός παράμετρος αποτελεί το γεγονός ότι την τελευταία δεκαετία η κατανάλωση φυσικού αερίου στο Abu Dhabi διπλασιάστηκε με αποτέλεσμα η κατανάλωση να έχει φτάσει τα 4 δις κυβ. πόδια την ημέρα. Επιπρόσθετα στο φυσικό αέριο δεν υφίστανται ποσοτώσεις όπως στο πετρέλαιο. Για το λόγο αυτό γίνονται προσπάθειες για στροφή της κατανάλωσης στο φυσικό αέριο με την μετατροπή ολόκληρων βιομηχανικών περιοχών (Taweelah Commercial District) σε αποκλειστικούς καταναλωτές αερίου τόσο για ηλεκτροδότηση όσο και για όλες τις άλλες χρήσεις.

Στα Η.Α.Ε. προγραμματίζονται και εκτελούνται έργα αναβάθμισης των πετρελαϊκών εγκαταστάσεων με σκοπό την αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας των πετρελαιοπηγών. Η δημόσια εταιρεία πετρελαίων του Αμπου Ντάμπι ADNOC (Abu Dhabi National Oil Company) με τις θυγατρικές της καλύπτει πλήρως το στάδιο εξόρυξης, διύλισης, μεταποίησης, εμπορίας πετρελαίου και υποπροϊόντων ενώ σκοπεύει να επενδύσει περί τα επτά δις. δολάρια σε παλιές και νέες πετρελαϊκές εγκαταστάσεις. Ο κύριος στόχος της για αύξηση της παραγωγικής δυναμικότητας σε 3 εκατ. βαρέλια που είχε τεθεί για το 2005 δεν επιτεύχθηκε και επαναπροσδιορίστηκε για το 2008 (E.I.A. ORG 15/2/06). Καθώς ορισμένες πετρελαιοπηγές βρίσκονται σε καθεστώς εκμετάλλευσης επί εικοσαετία, η απόδοση τους σταδιακά φθίνει και απαιτείται η εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας και μεθόδων παραγωγής προκειμένου να συνεχίσουν την αποδοτική λειτουργία τους.

Τα σημαντικότερα από τα εκτελούμενα έργα είναι τα ακόλουθα:

---

³ Πληροφορίες: Εμμανουήλ Μαρκιανός, Γραμματέας Γ' ΟΕΥ

§ **Ανάπτυξη του πετρελαϊκού κοιτάσματος Bu Hasa** για αύξηση της δυναμικότητας από 100.000 σε 480.000 βαρέλια την ημέρα. Κόστος εκτέλεσης μεταξύ 300 και 350 εκατ. δολαρίων. Το έργο περιλαμβάνει την κατασκευή εργοστασίου αποαεροποίησης (degasification plant) δυναμικότητας 730.000 βαρελιών την ημέρα και την εγκατάσταση τεσσάρων νέων διαχωριστών (separators), καθένας από τους οποίους θα έχει δυναμικότητα 120.000 βαρελιών.

§ **Ανάπτυξη του πετρελαϊκού κοιτάσματος Bab**, ώστε η παραγωγική δυναμικότητα του να αυξηθεί στα 350.000 βαρέλια την ημέρα. Το προϋπολογιζόμενο κόστος εκτέλεσης ανέρχεται σε 90 έως 100 εκ. δολάρια.

§ **Ανάπτυξη σε συνεργασία με την Exxon Mobil του πετρελαϊκού κοιτάσματος Upper Zakhum**, ώστε η παραγωγική δυναμικότητα του να αυξηθεί από τα 550.000 στα 750.000 βαρέλια την ημέρα μέχρι το 2008 και στα 1.2 εκατ. βαρέλια την ημέρα μέχρι το 2010. Για την μεταφορά τεχνογνωσίας και τα επενδύσιμα κεφάλαια η εταιρεία θα λάβει το 28% της παραγωγής. Η Japan Oil Company κατέχει ήδη το 12% των κοιτασμάτων στην εν λόγω περιοχή (ήδη από το 1972) όταν το κοιτάσμα πρωτοανακαλύφθηκε.

§ **Ανάπτυξη του πετρελαϊκού κοιτάσματος Asab**, ώστε η παραγωγική δυναμικότητα του να αυξηθεί από τα 280.000 στα 310.000 βαρέλια την ημέρα μέσα στο 2006

§ **Αύξηση της παραγωγής του Βορειοανατολικού κοιτάσματος** (περιοχές Rumaita/Shanayel fields, Al-Dabbiyah field) στα 110.000 βαρέλια την ημέρα, μέχρι το τέλος του 2006, από τη σημερινή δυναμικότητα των 10.000 βαρελιών. Το κόστος εκτέλεσης ανέρχεται σε 600 εκ. δολάρια. Το έργο, ένα από τα σημαντικότερα πετρελαϊκά της τελευταίας δεκαετίας, ανατέθηκε από την θυγατρική της Abu Dhabi Oil Co, Adco (Abu Dhabi Oil Company for Onshore Oil Operations) τον Απρίλιο 2003 στην κοινοπραξία της γαλλικής Technip-Coflexip με την τοπική National Petroleum Construction Company. Η σχετική σύμβαση υπεγράφη τέλος Μαΐου 2003. Οι νέες εγκαταστάσεις θα είναι έτοιμες να λειτουργήσουν το 2006.

§ Το επενδυτικό πρόγραμμα **Onshore Gas Development 3 – Asab Gas Development 2**: Πρόκειται για άντληση πρόσθετων ποσοτήτων φυσικού αερίου και επανεισαγωγή του στα πετρελαϊκά κοιτάσματα της Thamana με σκοπό την πληρέστερη εκμετάλλευση του πετρελαϊκού κοιτάσματος. Ο Προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται σε 2,5 δις. Δολάρια.

§ Στο **Umm Shaif** η κρατική εταιρεία Abu Dhabi Marine Operating Company (Adma-Orco), πρόκειται να προβεί στη δημιουργία δύο νέων εξεδρών μία για συμπύεση και μία για διαχωρισμό του φυσικού αερίου, ώστε να διατηρηθεί το επίπεδο παραγωγής του υποθαλάσσιου κοιτάσματος. Ο προϋπολογισμός εκτέλεσης ανέρχεται σε 1,0 δις. δολάρια, με ορίζοντα ολοκλήρωσης το 2008. Οι προσφορές για τα έργα θα εξεταστούν το 2005.

§ Μεταξύ των μεγάλων δημοσίων έργων που εκτελούνται στη χώρα ξεχωρίζει το επενδυτικό πρόγραμμα δημιουργίας εγκαταστάσεων άντλησης και μεταφοράς φυσικού αερίου από το Κατάρ στο Αμπού Ντάμπι και στη συνέχεια στο Ντουμπαΐ. γνωστό σαν **Dolphin Gas Project**. Η πρώτη φάση, προϋπολογισμού 3,6 δις. δολαρίων, προβλέπει τη δημιουργία εγκαταστάσεων άντλησης στη θαλάσσια περιοχή Khuff, βορειο-δυτικά του Κατάρ, σταθμού επεξεργασίας στο Ras Laffan.

Επίσης σχεδιάζεται δίκτυο μεταφοράς μέσω υποθαλάσσιου αγωγού μήκους 440 χιλιομέτρων στην Taweelah του Αμπού Ντάμπι και στη συνέχεια στο Jebel Ali του Ντουμπάϊ. Υπολογίζεται ότι από το 2006 αφού θα έχει γίνει απόσβεση του έργου ,αυτό θα είναι πλέον κερδοφόρο .

§ Από τον Ιανουάριο του 2004 **φυσικό αέριο μεταφέρεται από το Ομάν με αγωγό στο Εμιράτο της Φουτζέιρα** . Υπολογίζεται ότι στην πρώτη φάση του έργου περίπου 135 εκατ. κ.μ. φυσικού αερίου θα διατεθούν στην αγορά για να επακολουθήσει διπλασιασμός της παρεχόμενης ποσότητας μετά την ολοκλήρωση του έργου.

§ Το 2004 υπογράφηκε Συμφωνία ανάμεσα στα ΗΑΕ και το Κατάρ για την κατασκευή **υποθαλάσσιου αγωγού που θα μεταφέρει φυσικό αέριο από το Κατάρ στα Εμιράτα**. Όμως λόγω της υψηλής ζήτησης φυσικού αερίου από τρίτες χώρες και τις χρονοβόρες διαδικασίες για την άντληση σημαντικά μεγαλύτερων ποσοτήτων από τα υφιστάμενα κοιτάσματα η κυβέρνηση του Κατάρ έχει πρόσκαιρα παγώσει το σχέδιο αυτό.

§ Στο **Lower Zakhum** κατασκευάστηκε εξέδρα συμπίεσης του φυσικού αερίου. . Ο προϋπολογισμός του έργου ανήλθε 300 εκατ. δολάρια.

§ Τα έργα **αντικατάστασης των διαχωριστών νερού / πετρελαίου** στα κοιτάσματα του Umm Shaif, του Lower Zakhum και στο νησί του Das έχουν προϋπολογισμό 50 - 70 εκατ. δολάρια.

§ Ένα άλλο σχέδιο αγωγού φυσικού αερίου στην περιοχή του Περσικού Κόλπου που αξίζει να αναφερθεί είναι αυτό της **Gusa (Gulf – South Asia Pipeline)**. Το συνολικό κόστος ανέρχεται σε 3 δις δολ ΗΠΑ και θα συνδέει το Κατάρ με το Πακιστάν. Η 'Crescent Petroleum of Sharjah' (ΗΑΕ) ορίστηκε ανάδοχος του έργου από την κυβέρνηση του Κατάρ.

§ Λόγω των αυξανόμενων τιμών του πετρελαίου και τον περιορισμένων δυνατοτήτων διύλισης που υπάρχουν στην περιοχή και οι οποίες καλύπτουν μόνο την σημερινή παραγωγή, η ADNOC έχει αναθέσει στην Ιταλική Technip την δημιουργία ενός καινούργιου διωλιστηρίου με δυνατότητες διύλισης 500.000 βαρελιών την ημέρα, συνολικού προϋπολογισμού 480 εκατ δολ σε τιμές 2002. Το έργο που όφειλε να ολοκληρωθεί το 2005 θα είχε την δυνατότητα παραγωγής αμόλυβδης βενζίνης ,καθώς και βενζίνης υψηλών οκτανίων. Τελικώς το έργο αναμένεται να παραδοθεί στα τέλη του 2006.

Γ. Ελληνικά Οικονομικά συμφέροντα στη περιοχή

Παρά τις παραδοσιακά καλές σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες, το καλό κλίμα συνεργασίας μεταξύ της Ελλάδος και των Η.Α.Ε. και την προνομιακή θέση που τα Η.Α.Ε. κατέχουν στο πλαίσιο του ευρύτερου διαμετακομιστικού εμπορίου μεταξύ Ευρώπης, Μ Ανατολής και Ασίας (χώρα transit), οι διμερείς οικονομικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών δεν εξελίσσονται με τον αναμενόμενο ρυθμό. Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία πιο αξιόλογη αγορά για τις εξαγωγές μας από τα εμπορεύματα αξίας ύψους 261,45 εκατ. δολ ΗΠΑ ή 209 εκατ. Ευρώ. το έτος 2005 (Προσωρινά στοιχεία, ΕΣΥΕ).Οι εξαγωγές μας παρουσίασαν

ωστόσο αύξηση κατά 115 % έναντι του 2004, ενώ τριπλασιάστηκαν σε σχέση με το έτος 2003. Υπενθυμίζεται ότι το 2004 είχε σημειωθεί αύξηση κατά 22% έναντι του έτους 2003.

Υπάρχουν περιθώρια για δυναμική διείσδυση των προϊόντων μας, καθώς οι συνολικές εισαγωγές των Η.Α.Ε. το 2005 εκτιμώνται σε 59 δισ. Δολάρια (Πηγή:Υπουργείο Σχεδιασμού και Προγραμματισμού Η.Α.Ε.). Μεγάλο μέρος των εξαγωγών αφορούν προϊόντα, όπως ενδύματα, καπνό, ηλεκτρικά μηχανήματα, τηλεπικοινωνιακός εξοπλισμός κ.λ.π.. Οι εισαγωγές μας από τα Εμιράτα κατά το 2005(Προσωρινά στοιχεία - ΕΣΥΕ). ανήλθαν όπως και το 2004 σε 33 εκατ. Ευρώ ή 41 εκατ. Δολ. ΗΠΑ. Τα κυριότερα Εμιρατιανά προϊόντα που εισήχθησαν ήταν παράγωγα πετρελαίου, δέρματα, αυτοκίνητα κ.ά.

Τα Η.Α.Ε. αποτελούν την 15^η κατά σειρά αγορά του εξωτερικού για τα προϊόντα μας ενώ η θέση της Ελλάδος ως εμπορικού εταίρου των Η.Α.Ε. (ΕΣΥΕ) προσδιορίζεται μόλις στην 61^η θέση. Η συνολική αξία των εμπορικών συναλλαγών ανέρχεται σε 242 εκατ. Ευρώ ή 302 εκατ. δολάρια ΗΠΑ. **Οι διμερείς εμπορικές μας σχέσεις**, όσο και οι ελληνικές επενδύσεις παραμένουν μικρές λόγω της διστακτικότητας και καθυστερημένης άφιξης των Ελλήνων εξαγωγέων και επενδυτών έναντι μίας χώρας και αγοράς με πολύ έντονο ανταγωνισμό.

Πάντως, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αυξανόμενο ενδιαφέρον διάφορων εξαγωγικών οίκων της Ελλάδας για διείσδυση στη αγορά των Εμιράτων (φάρμακα, καπνός και τσιγάρα, κατασκευαστικός τομέας, πλαστικά, υποδήματα, τρόφιμα, έπιπλα, γούνες, ιατρικά μηχανήματα, δομικά υλικά, εμπορική ναυτιλία για μεταφορά του αργού πετρελαίου κ.ά.).

Όμως ενώ οι περισσότερες ευρωπαϊκές και μη χώρες εφαρμόζουν ειδική **εξαγωγική στρατηγική** (προσφορά επώνυμων προϊόντων, ή διαφορετικά υιοθέτηση ευέλικτης πολιτικής τιμών κλπ), οι Ελληνικές επιχειρήσεις δεν έδειξαν κάποια προσαρμοστικότητα ως προς το θέμα αυτό, με συνέπεια τα ελληνικά είδη να πωλούνται ακριβότερα έναντι των ανταγωνιστών τους, ιδιαίτερα μετά την ισχυροποίηση του Ευρώ. Ταυτόχρονα η απουσία διαφημιστικών ή άλλων μεθόδων διείσδυσης στην αγορά τα καθιστά μη αναγνωρίσιμα στο ευρύ καταναλωτικό κοινό το οποίο διαθέτει υψηλή αγοραστική δύναμη και παρουσιάζει ενδιαφέρον για νέα ποιοτικά προϊόντα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στα Η.Α.Ε., υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό καταναλωτών που διαθέτει μεγάλη αγοραστική δύναμη. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΕΒΕ του Ντουμπάι το κατά κεφαλή εισόδημα για το 2005 στα ΗΑΕ έφτασε τα 61000 Ντίρχαμ (16.621 ευρώ) Υπολογίζεται ότι 50.000 άτομα διαθέτουν συνολική χρηματική ρευστότητα ύψους 185 δισ. δολαρίων, εκτός της λοιπής ακίνητης (κ.λ.π.) περιουσίας τους. Μόνο στη πόλη του Ντουμπάϊ (1,2 εκατ. κάτοικοι , 6 εκατ. επισκέπτες το 2005 και 22 εκατ. διερχόμενοι επιβάτες από το διεθνές αεροδρόμιο του σύμφωνα με την Dubai Airport Authority) σημαντικό ποσοστό ατόμων καταναλώνει, επί σταθερής βάσεως, εισαγόμενα προϊόντα πολυτελείας γαλλικών, ιταλικών, αμερικανικών (κά) οίκων και συμβάλλει στη συντήρηση των 48 ξενοδοχείων πέντε αστέρων που υπάρχουν στην πόλη καθώς και των 33 μεγάλων εμπορικών κέντρων. Σε αυτή τη τάξη των καταναλωτών, αλλά και στο μεγαλύτερο ποσοστό του τοπικού πληθυσμού απευθύνονται **επώνυμα, ποιοτικά προϊόντα**.

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπ' όψη ότι η Ομοσπονδία των Η.Α.Ε. και ιδιαίτερα το Ντουμπάϊ, αποτελούν **γέφυρα επανεξαγωγής των προϊόντων σε δύσκολες έως απρόσιτες χώρες**. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 2004 (για το 2005 δεν έχουν δοθεί ακόμη επίσημα στοιχεία), σε σύνολο εξαγωγών 56.73 δισ. δολαρίων των ΗΑΕ. οι επανεξαγωγές αντιπροσώπευαν 15,5 δισ. ή ποσοστό 27.32% του συνόλου. Το Ιράν, το Ιράκ, η Υεμένη, το Πακιστάν, η Λιβύη, το Αφγανιστάν και άλλες χώρες εξυπηρετούνται έμμεσα ή άμεσα από εταιρείες εγκατεστημένες στο Ντουμπάϊ. Το ίδιο Εμιράτο φαίνεται επίσης ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στις προμήθειες του Ιράκ για σκοπούς ανοικοδόμησης.

Μία άλλη αναγκαία προϋπόθεση διεξόδου στην τοπική αγορά είναι η συμμετοχή των ελληνικών επιχειρήσεων στις κλαδικές εκθέσεις που οργανώνονται στα Η.Α.Ε. Οι κλαδικές αυτές εκθέσεις είναι υψηλού επιπέδου και αποτελούν ένα πρώτης τάξεως εφαλτήριο για τις υπόλοιπες χώρες του Κόλπου, της Μ. Ανατολής, της Ασίας και της Β. Αφρικής γενικότερα. Δυστυχώς, λίγες ελληνικές εταιρείες συμμετέχουν στις εκθέσεις που γίνονται στα Η.Α.Ε. . Σκόπιμη όμως θα ήταν η διοργάνωση στα Η.Α.Ε. έκθεσης ελληνικών προϊόντων όπως πραγματοποιούν σε ετήσια βάση για τα προϊόντα τους η Τουρκία, η Ιταλία, Κύπρος , (κ.α.) με ταυτόχρονη προβολή στα τοπικά ΜΜΕ.

Στον **επενδυτικό τομέα** υπάρχουν αξιόλογες προοπτικές οι οποίες θα μπορούσαν να αποφέρουν ικανοποιητικά κέρδη. Τέτοιες **επενδυτικές ευκαιρίες** υπάρχουν στο τουριστικό τομέα, στο κλάδο των υπηρεσιών, στη μεταποίηση και κονσερβοποίηση τροφίμων, στη χημική και αμυντική βιομηχανία. Μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τομέας εξορύξεως υδρογονανθράκων και πετρελαίου.

Η ισχυροποίηση της **ισοτιμίας του Ευρώ** κατά την διετία 2003-2004, όπως συνέβηκε με όλα τα Κράτη - Μέλη της Ε.Ε., είχε πολύ δυσμενείς συνέπειες στις εξαγωγές μας προς τα Η.Α.Ε. και τις λοιπές χώρες του Περσικού Κόλπου, όπου τα τοπικά νομίσματα έχουν σταθερή ισοτιμία με το δολάριο ΗΠΑ. Η ισοτιμία δολαρίου έναντι του νομίσματος των ΗΑΕ είναι 1 δολάριο προς 3,6725 Ντίρχαμ (ΑΕΔ). Στα πλαίσια αυτά η μικρή υποχώρηση του Ευρώ έναντι του δολαρίου ΗΠΑ το έτος 2005 είχε άμεσα θετικές επιπτώσεις στις εξαγωγές μας.

Σημαντικότερα **εξαγόμενα προϊόντα** μας σύμφωνα με τα προσωρινά στατιστικά στοιχεία του ΟΠΕ για το 2005 είναι τα έλαια πετρελαίου που αντιπροσωπεύουν το 36.29% των εξαγωγών μας και τα ενδύματα από γούνα που αντιπροσωπεύουν το 16,47% (76.115.000 και 48.934.000 ευρώ αντίστοιχα - προσωρινά στοιχεία 2005-ΕΣΥΕ). Τα τελευταία καταλήγουν σε τρίτες χώρες(π.χ. Ρωσία). Οι εξαγωγές μας οικοδομικών υλικών πλησιάζουν τα 13.12 εκατ. ευρώ (προσωρινά στοιχεία 2005-ΕΣΥΕ) και καταλαμβάνουν την τρίτη θέση, ενώ οι εξαγωγές ηλεκτρικών καλωδίων, μηχανημάτων και τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού (8.9 εκατομμύρια ευρώ) την τέταρτη.

Όπως υποδεικνύουν τα στοιχεία των εξαγωγών μας, ευρύ φάσμα προϊόντων μας μπορεί να διατεθεί στην αγορά των Η.Α.Ε. ή μέσω των Η.Α.Ε. σε άλλες περιφερειακές χώρες. Ιδιαίτερη ίσως προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί στις εξής κατηγορίες:

▼ Τρόφιμα : γαλακτοκομικά, ελαιόλαδο, ελιές, φρέσκα και μεταποιημένα φρούτα ,λαχανικά, μαστίχα Χίου και υποπροϊόντα της, σταφίδα κλπ

- ✓ Οικοδομικά υλικά: μεταλλικές κατασκευές, ηλεκτρολογικό υλικό, σωλήνες πετρελαϊκής χρήσης, ύδρευσης και αποχέτευσης, αρδευτικά συστήματα, και μάρμαρο.
- ✓ Τηλεπικοινωνιακός και βιομηχανικός εξοπλισμός, κλιματιστικά και συσκευές ψύξεως. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον επιδεικνύουν οι εγχώριες εταιρείες για καινοτομίες και εξοπλισμό υψηλής τεχνολογίας.
- ✓ Κοσμήματα και υψηλής ποιότητας είδη δώρων.

Περισσότερες από τριανταπέντε **ελληνικών συμφερόντων εταιρείες** λειτουργούν στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Οι δραστηριότητες τους αφορούν μεταξύ άλλων τις τεχνικές κατασκευές, το εμπόριο, τις ιχθυοκαλλιέργειες, τη ναυτιλία, την παραγωγή προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.α.. Νέες ελληνικές εταιρείες ετοιμάζονται να δημιουργήσουν θυγατρικές στο Ντουμπάι. Θα ήταν ευχής έργο η προσέλκυση κάποιων επενδύσεων από τα Εμιράτα στην Ελλάδα. Σοβαρή προώθηση ή προβολή με αξιώσεις των επενδυτικών ευκαιριών, χωρίς πρόχειρους ερασιτεχνικούς αυτοσχεδιασμούς, όπως και τα κατάλληλα κίνητρα (π.χ. σύναψη συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολογίας), θα βοηθούσαν προς αυτή την κατεύθυνση.

Ξεχωρίζουν οι ακόλουθες **ελληνικών συμφερόντων εταιρείες** στα Η.Α.Ε:

- Η **Ιντρακόμ:** Διαθέτει περιφερειακό γραφείο στη ελεύθερη ζώνη οικονομικών συναλλαγών της Media City. Η εταιρεία ασχολείται με την εισαγωγή και διακίνηση τηλεπικοινωνιακού υλικού στα Εμιράτα και στην ευρύτερη περιοχή.
- Η κατασκευαστική εταιρεία **Αρχιρόδον:** Η εταιρεία έχει έδρα τη Γενεύη και αναπτύσσει σημαντικές δραστηριότητες εδώ και πολλά χρόνια στη Μέση Ανατολή και στα Η.Α.Ε.. Η **Αρχιρόδον** τακτικά διεκδικεί έργα μέσω συμμετοχής σε μειοδοτικούς διαγωνισμούς. Το 2005 ολοκλήρωσε μαζί με την Ολλανδική εταιρεία Van Oord, μέρος του επενδυτικού σχεδίου Jumeirah Palm island, προϋπολογισμού 270 εκ. δολαρίων. Άλλο σημαντικό έργο αποτελεί η κατασκευή γέφυρας διέλευσης αυτοκινήτων μήκους 850 μέτρων με τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας στο Άμπου Ντάμπι, προϋπολογισμού 171 εκ. δολαρίων. Το 2005 ανέλαβε έργο λιμενικών εγκαταστάσεων αξίας 60 εκατ. δολαρίων στο Κατάρ. (Built of new berths at Ras Laffan).
- Η **Αθηνά**, κατασκευαστική εταιρεία με γραφεία στο Άμπου Ντάμπι και στη Σάρτζα, απασχολεί περί τους 18 Έλληνες. Η Αθηνά συμμετέχει ως υπεργολάβος σε έργα που πραγματοποιούνται κυρίως στα Εμιράτα του Άμπου Ντάμπι και του Ντουμπάι.
- Ο **Ακτώρ (Al Ahmadiyah Actor)** κατασκευαστική εταιρεία με γραφεία στο Άμπου Ντάμπι και στο Ντουμπάι συμμετέχει ως υπεργολάβος σε έργα που πραγματοποιούνται κυρίως στα ανωτέρω ομώνυμα Εμιράτα ,αλλά και στην ευρύτερη περιοχή. (π.χ ηλεκτρομηχανολογικά έργα στα πλαίσια επέκτασης του αεροδρομίου του Ντουμπάι , την νοσοκομειακή μονάδα Welcare World's City).Η

εταιρεία απασχολεί περίπου 50 έλληνες μηχανικούς και τεχνικούς διαφόρων ειδικοτήτων.

- Η **GENCO** κατασκευαστική εταιρεία με γραφεία στο Αμπου Ντάμπι συμμετέχει ως υπεργολάβος σε διάφορα έργα γενικών κατασκευών.

- Ο **Νηρέας** είναι μέτοχος και συνιδρυτής μαζί με την δημόσια εταιρεία Offsets Group του Αμπου Ντάμπι, της εταιρείας ιχθυοκαλλιεργειών International Fish Farming Company (Asmak).

- Η **Infocad Solutions F.Z.A** έχει περιφερειακή βάση στη ζώνη ελεύθερου εμπορίου της Σάρζα και ασχολείται με ανάπτυξη και εμπορία προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών για βιομηχανική χρήση.

- Καταστήματα λιανικής πώλησης του γνωστού Οίκου **Folli – Follie** λειτουργούν στα μεγάλα εμπορικά κέντρα του Ντουμπάϊ, Burjuman Center καθώς και Mall of the Emirates. Ένας από τους μεγαλύτερους τοπικούς οίκους διανομής κοσμημάτων (Damas) είναι ο εκπρόσωπος, μέσω δικαιόχρησης (franchising), της Folli – Follie στα ΗΑΕ.

- Η **Fairdeal Marine Services**, είναι εμπορική-ναυτιλιακή εταιρεία, μέλος του σημαντικού ομώνυμου Ομίλου, με βασικό αντικείμενο δραστηριότητας την αντιμετώπιση της θαλάσσιας ρύπανσης.

- Η εταιρεία **Akron Trade and Transport**, εγκατεστημένη στη Fujairah διαθέτει 16 πλοία για μεταφορά πετρελαίου.

- Η ελληνικής ιδιοκτησίας **Fujairah Marine Services and Trading** στο ομώνυμο Εμιράτο ασχολείται με τροφοδοσία πλοίων, εμπόριο και κατασκευές, ενώ απασχολεί περί τους 25 Έλληνες.

Άλλες 15 περίπου ελληνικών συμφερόντων ναυτιλιακές εταιρείες, μεταξύ των οποίων η Fujairah National Bunkering Co του **Ομίλου AVIN** (συμφερόντων Βαρδινογιάννη) δραστηριοποιούνται από τα μέσα της δεκαετίας του 80 με έδρα τα ΗΑΕ και κυρίως στο Εμιράτο της Fujairah. Οι περισσότερες από αυτές έχουν καθεστώς υπεράκτιας (offshore) εταιρείας. Ταυτόχρονα οι δραστηριότητες πολλών ελληνικών ναυτιλιακών εταιρειών δημιούργησαν την ανάγκη ύπαρξης εταιρειών συντήρησης και επισκευής πλοίων όπως την ελληνικών συμφερόντων **Adams Ships Repairs** στο Ντουμπάι.

- Στη ζώνη ελεύθερου εμπορίου του **Jebel Ali** είναι εγκατεστημένες οι: **Depomed FZE** η οποία ασχολείται με το εμπόριο ιατρικού εξοπλισμού και φαρμακευτικών υλικών, η **Sheldon** (που δραστηριοποιείται στο εμπόριο ανταλλακτικών αλλά και εξοπλισμού άρδευσης στη γεωργία), ενώ περιφερειακό Γραφείο στο **Jebel Ali** διαθέτει και η **Σωληνουργεία Κορίνθου**.

- Σημαντικός αριθμός ελληνικών εταιρειών (περίπου 30) ασχολείται με **την εισαγωγή και διάθεση ενδυμάτων από γούνα στο Ντουμπάϊ**. Υπενθυμίζουμε ότι τα γούνινα ενδύματα αντιπροσωπεύουν ετήσιες εξαγωγές μας προς τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αξίας 61.007.443 δολ ΗΠΑ(βλ. ΕΣΥΕ) και αποτελούν το κυριότερο εξαγόμενο ελληνικό προϊόν στα ΗΑΕ. Όπως προαναφέρθηκε τα ανωτέρω προϊόντα επανεξάγονται στις χώρες της πρώην ΕΣΣΔ.

- Τέλος, σημαντικές δραστηριότητες στα Η.Α.Ε. αναπτύσσει η αμιγώς ελληνικών συμφερόντων εταιρεία **MELITI SA** με έδρα το Ντουμπάι, στον τομέα των υπηρεσιών και προμηθειών γραφείου.

- Υπάρχουν επίσης εταιρείες κυπριακών συμφερόντων με σημαντικότερες τις κατασκευαστικές **Ιωάννου και Παρασκευαΐδης (J&P)**, και την **Wade Adams**, την εταιρεία εισαγωγής και διάθεσης υψηλής ποιότητας τροφίμων (delicatessen) **Green House Super Market** και τη μονάδα παραγωγής ηλεκτρολογικού υλικού **Arabian Gulf Switch Gear** που έχει προβεί σε επένδυση στην Ελλάδα.

- Εκτός από τις δυνατότητες αύξησης των εμπορικών μας συναλλαγών με τα Η.Α.Ε., η παραδοσιακή **μεταφορά πετρελαίου** με δεξαμενόπλοια ελληνικών συμφερόντων παραμένει μια συνεχής δραστηριότητα αλλά με τις συνήθειες μεταπτώσεις της παγκόσμιας αγοράς.

- Όσον αφορά τις **αεροπορικές μεταφορές**, αξίζει να αναφερθούν οι σχεδόν καθημερινές πτήσεις της Ολυμπιακής (ΟΑ), των Κυπριακών , Εμιρατιανών Αερογραμμών ,της Qatar Airlines ,της Gulf Air κλπ .

Θεωρούμε σκόπιμο όπως δώσουμε έμφαση στα μεγάλα έργα που πραγματοποιούνται στα ΗΑΕ.Ο **κατασκευαστικός τομέας των Η.Α.Ε.** παρουσιάζει ευκαιρίες για τις εταιρείες μας που ασχολούνται με κτιριακά και οδικά έργα. Τα μεγάλα δημόσια και ιδιωτικά έργα σκοπεύουν να αναγάγουν τα Η.Α.Ε. σε οικονομικό, τεχνολογικό, τουριστικό κέντρο της Μ. Ανατολής. Μεταξύ άλλων τα έργα αναφέρονται σε πετρελαϊκές εγκαταστάσεις, εργοστάσια παραγωγής ρεύματος και ύδατος από αφαλάτωση, βελτίωση του οδικού δικτύου, ξενοδοχειακά συγκροτήματα, εντυπωσιακά πρωτοποριακά κτίρια, συνεδριακά κέντρα κλπ.

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η αξία των έργων που βρίσκονται υπό κατασκευή στα Η.Α.Ε. υπερβαίνει τα 294,2 δις δολ ΗΠΑ, ενώ για το σύνολο των χωρών του Αραβικού Κόλπου το κόστος εκτιμάται σε 1 τρις δολ. ΗΠΑ. Τα σημαντικότερα έργα ανάλογα με το ύψος τους αφορούν, τα ΗΑΕ (294,2 δις. δολ ΗΠΑ), το Κουβέιτ (211,4 δις) , την Σ. Αραβία (201,1 δις) ,το Κατάρ (114,5 δις),το Ιράν (96,6 δις), το Ομάν (33 δις) , το Ιράκ (27,5 δις) και το Μπαχρέιν(27,4 δις). Πληροφορίες για τα έργα στα ΗΑΕ , μετά φωτογραφιών, σχεδιαγραμμάτων (κ.ά.) προσφέρονται μέσω του διαδικτύου στις κάτωθι ιστοσελίδες: www.thepalmgoldenmile.com, www.thepalm.co.ae, www.emaar.com. Μια συνοπτική περιγραφή των έργων έχει ως ακολούθως:

- **The Palm.** Το Jumeira Palm έχει ακτογραμμή 11 χλμ. Πρόκειται να ανεγερθούν 40 ξενοδοχεία και 3000 βίλες και διαμερίσματα. Το έργο αναμένεται να

παραδοθεί στα τέλη του 2006. Τα χωματουργικά του Jebel Ali Palm έχουν ήδη ολοκληρωθεί ενώ αυτά του Deira Palm βρίσκονται σε εξέλιξη και έχουν αρχίσει να γίνονται ορατά στον θαλάσσιο ορίζοντα. Ο προϋπολογισμός αναμένεται να υπερβεί τα 5 δις δολ. ΗΠΑ.

- **The World.** Το έργο αποτελείται από 200 νησιά που σχηματίζουν τον παγκόσμιο χάρτη και θα βρίσκονται 5 χλμ από τις ακτές του Ντουμπάι. Οι διαστάσεις του αναμένεται να είναι 5.5 χλμ επί 5.5 χλμ και θα καλύπτουν έκταση 60.000τ.μ. Το έργο προβλέπεται να ολοκληρωθεί το έτος 2008.
- **The Waterfront Project .** Πρόκειται για επέκταση της υφιστάμενης ακτογραμμής με δημιουργία παραλίας έκτασης 81 εκατ τ.μ, η οποία θα περιλαμβάνει 10 ζώνες μεταξύ των οποίων και του Jebel Ali καθώς και 250 κοινότητες τόσο μέσα στο νερό όσο και πάνω στην παραλία .Προβλέπεται η ύπαρξη δρόμων 600 χλμ και καναλιών 370 χλμ δημιουργώντας ένα υδάτινο δίκτυο 9 φορές μεγαλύτερο από αυτό της Βενετίας. Το συνολικό κόστος του έργου ανέρχεται σε 50 δις δολ. ΗΠΑ.
- **Dubai Marina.** Η πρώτη φάση στοχεύει στην κατασκευή καναλιού 3.5 χμ με μαρίνα που επικοινωνεί με την θάλασσα. Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει την κατασκευή κατοικιών σε υψηλά κτίρια 1200 διαμερισμάτων ,βίλες ,60 καταστήματα και κτίρια για εμπορική χρήση. Το έργο είναι προϋπολογισμού 10 δις δολ. ΗΠΑ με ορίζοντα τελικής παράδοσης την εικοσαετία.
- **Dubai Festival City.** Το έργο έχει έκταση 1.200 στρέμματα και βρίσκεται κοντά στην γέφυρα του Garhoud στο φυσικό κολπίσκο του παραδοσιακού Ντουμπάι (Dubai Creek). Η Dubai Festival City αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2015. Το έργο περιλαμβάνει παραλία 4 χλμ με κέντρα αναψυχής ,αθλητισμού ,μαρίνες καθώς και κτίρια γραφείων και κατοικιών.
- **The Burj Dubai Tower.** Το έργο αναμένεται να κοστίσει 1 δις δολ ΗΠΑ και θα είναι το υψηλότερο κτίριο στον κόσμο. Πρόκειται για τμήμα ενός σχεδίου ανάπτυξης που θα απευθύνεται σε ιδιαίτερα υψηλά εισοδήματα και το οποίο φιλοδοξεί να αποτελέσει την ακριβότερη << συνοικία>> στην περιοχή. Το τελικό του ύψος δεν αποκαλύπτεται αλλά αναμένεται να είναι μεγαλύτερο από τους πύργους της Petronas στην Μαλαισία. Οι εργασίες έχουν ήδη ξεκινήσει.
- **Dubailand.** Τουριστικό έργο προϋπολογισμού 5 δις δολ ΗΠΑ με χρήσεις διαχείρισης ελεύθερου χρόνου, το οποίο θα καταλαμβάνει 2 000 στρέμματα. Θα περιλαμβάνει 45 διαφορετικές θεματικές ενότητες από την εξερεύνηση του διαστήματος μέχρι πάρκο δεινοσαύρων σε φυσικό μέγεθος. Το έργο αυτό αποτελεί μέρος της προσπάθειας για αύξηση της προσέλευσης τουριστών από το σημερινό επίπεδο των 6 εκατ. το χρόνο σε δεκαπέντε εκατ. μέχρι το έτος 2010.
- **International City.** Ο χώρος βρίσκεται σε απόσταση 12 χλμ από το αεροδρόμιο του Ντουμπάι και έχει προϋπολογισμό 2.5 δις δολ. Το έργο που αναμένεται να παραδοθεί το 2007 και να στεγάσει πληθυσμό 65000 κατοίκων έχει χωριστεί σε 11 ζώνες. Η κάθε μία διαθέτει ξεχωριστή αρχιτεκτονική διαφορετικών χωρών(π.χ Κίνας , Γαλλίας κλπ.)
- **The Exhibition Centre.** Το διεθνές εκθεσιακό κέντρο ολοκληρώθηκε το 2003 και είχε προϋπολογισμό 210 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Το συνεδριακό του κέντρο έχει χωρητικότητα 6000 συνέδρων με επιπρόσθετους χώρους για γραφεία ,εμπορικό κέντρο και δύο ξενοδοχεία. Το κέντρο δημιουργήθηκε για το Συνέδριο του Δ.Ν.Τ. τον Σεπτέμβριο του 2003. Όμως ακόμη και αυτό αποδείχθηκε μικρό ώστε

να καλύψει την διαρκώς αυξανόμενη ζήτηση για τις ολοένα και περισσότερες εκθέσεις που πραγματοποιούνται στο Ντουμπάι. Τον Μάιο του 2005 ανακοινώθηκε η κατασκευή ενός νέου εκθεσιακού κέντρου στο Jebel Ali προϋπολογισμού 2.2 δις δολ ΗΠΑ .Το νέο κέντρο θα έχει 19 αίθουσες συνολικού εμβαδού 500 .000 τ.μ (10 φορές μεγαλύτερο από το σημερινό).Το πρώτο μέρος του έργου αναμένεται να παραδοθεί το 2009.

- **Free Zones (EZE).**Τα ΗΑΕ έχουν αναπτύξει 32 ελεύθερες ζώνες με τις κυριότερες από αυτές του Jebel Ali, του Internet City και του Media City.Οι ζώνες αυτές έχουν προσελκύσει μεγάλο αριθμό πολυεθνικών εταιρειών όπου εγκατέστησαν τα γραφεία τους για την Μ. Ανατολή και ώθησαν στην κατασκευή μεγάλων οικονομικών κέντρων στα περίχωρα του Ντουμπάι. Ο αριθμός και εξειδίκευση των ελεύθερων ζωνών πρόκειται να αυξηθούν(π.χ βιοτεχνολογία, υγεία, κλωστοϋφαντουργικά κ.α.).Οι ελεύθερες ζώνες συνέβαλαν στο ρόλο του διαμετακομιστικού κόμβου εμπορίου που διαδραματίζουν τα ΗΑΕ και απευθύνεται σε 1.5 δις. καταναλωτές.
- **Dubai Metro.**Επακόλουθο της μεγάλης ανάπτυξης της πόλης είναι και η επιδείνωση του κυκλοφοριακού προβλήματος. Αυτό οδήγησε στην απόφαση της δημιουργίας δύο σιδηροδρομικών γραμμών μήκους 70 χλμ με 55 σταθμούς. Από αυτά τα 18 χλμ θα είναι υπόγεια και τα υπόλοιπα θα αφορούν τον ελαφρύ – κρεμαστό σιδηρόδρομο. Εκατό τρένα θα εξυπηρετούν το επιβατικό κοινό.
- **Dubai Healthcare City.**Το έργο ανακοινώθηκε το 2002 ,θα έχει προϋπολογισμό 1.8 δις δολ ΗΠΑ και φιλοδοξεί να αποτελέσει διεθνές ιατρικό και ερευνητικό κέντρο μέχρι το 2010.Ο στόχος είναι ο τομέας της υγείας στην Μ. Ανατολή ο οποίος εντελώς ενδεικτικά παρουσίασε ετήσιο τζίρο για το 2004 ύψους 74 δις δολ ΗΠΑ με 16% ετήσια αύξηση
- **Νέοι ξενοδοχειακοί χώροι.** Το νέο Abu Dhabi Al Raha Beach hotel έχει 99 δωμάτια, 11 σουίτες και 24 βίλες. Το ξενοδοχείο αποτελεί το πρώτο μέρος ενός έργου 15 δις δολ ΗΠΑ στην περιοχή αυτή. Επίσης το Emirates Palace κατηγορίας επτά αστερών, του οποίου τα εγκαίνια έγιναν το 2005, προσφέρει 390 πολυτελή δωμάτια. Εν τούτοις το πιο φιλόδοξο σχέδιο είναι αυτό του Hotel Abu Shuoom Island development -Emirates Pearl προϋπολογισμού 9.5 δις δολ ΗΠΑ καθώς και το The Reem Island Project με προϋπολογισμό 5.5 δις δολ. ΗΠΑ. Το Εμιράτο της Sharjah ανακοίνωσε την κατασκευή του Nujoom Island Resort προϋπολογισμού 4.9 δις. δολ ΗΠΑ καθώς και το Stars Island Projects προϋπολογισμού 800 εκατ .δολ. Το Εμιράτο της Fujairah αποφάσισε την κατασκευή του Al Dana Project προϋπολογισμού 800 εκατ .δολ. ΗΠΑ σε μια προσπάθεια να καρπωθεί μέρος του τουριστικού ρεύματος των ΗΑΕ. Το Al Ameera Village του Εμιράτου του Ajman θα έχει προϋπολογισμό 327 εκατ δολ ΗΠΑ, ενώ το Εμιράτο του Umm Al Quwain πρόκειται να κατασκευάσει την Al Salaam City προϋπολογισμού 8.1 δις δολ ΗΠΑ με σκοπό την δημιουργία τουριστικών υποδομών, αλλά και την στέγαση 500.000 κατοίκων.
- **Νέα αεροδρόμια.** Η αυξημένη τουριστική και εμπορική κίνηση στην Μ. Ανατολή έχει οδηγήσει τον τομέα των αερομεταφορών σε πρωτοφανή άνοδο. Ο Οργανισμός Αραβικών Αερομεταφορέων ανακοίνωσε ότι οι αερομεταφορές στην περιοχή το 2005 παρουσίασαν την μεγαλύτερη αύξηση σε παγκόσμια κλίμακα (24% περισσότερους επιβάτες από το 2004).Σε μια προσπάθεια ικανοποίησης της

ζήτησης η περιοχή επενδύει σοβαρά στην ανάπτυξη νέων αεροδρομίων και στην αναβάθμιση των υφιστάμενων υποδομών. Το Ντουμπάι παραμένει το κέντρο και δείχνει να επιτυγχάνει τον μεσοπρόθεσμο στόχο του για 30 εκατ. επιβάτες το 2010, οι μισοί εκ των οποίων θα είναι τουρίστες. Με την κατασκευή του 3^{ου} αερολιμένα το Ντουμπάι θα αυξήσει την χωρητικότητα του σε 80 εκατ επιβάτες μέχρι το 2008. Πιστεύοντας όμως ότι και το νέο αυτό αεροδρόμιο μακροπρόθεσμα δεν θα είναι αρκετό, το 2005 αποφασίστηκε η δημιουργία σε πρώτη φάση εμπορευματικού αεροδρομίου στο Jebel Ali προϋπολογισμού 600 εκατ. δολ ΗΠΑ. Η κατασκευή του έχει ήδη αρχίσει υπολογίζοντας να παραδοθεί το 2007 και να καλύπτει έκταση 140 τ. χλμ. Προβλέπεται η δημιουργία δορυφορικών πόλεων για οικονομικές, εμπορικές και άλλες χρήσεις. Το νέο αεροδρόμιο του Abu Dhabi θα πραγματοποιηθεί σε δύο στάδια και με την ολοκλήρωση του θα μπορεί να εξυπηρετήσει 50 εκατ. επιβάτες.

- **Εμπορικά Κέντρα.** Τα τελευταία παραδείγματα των νέων εμπορικών κέντρων που ολοκληρώθηκαν το 2005 στην περιοχή είναι το Ibn Battuta Mall και το The Mall of the Emirates έκτασης 240.000 τ.μ. με 350 καταστήματα και χιονοδρομικό κέντρο. Σε όλο τον Αραβικό Κόλπο υπολογίζεται να δημιουργηθούν μέχρι το 2008 70 νέα εμπορικά κέντρα. Τα κέντρα αυτά στοχεύουν στην εξυπηρέτηση δύο δις εν δυνάμει καταναλωτών από την περιοχή με ΑΕΠ που αυξάνεται κατά 5% σε ετήσια βάση. Το 50% του πληθυσμού της περιοχής είναι κάτω των 20 χρονών με συνέπεια να μπορούν βραχυπρόθεσμα, όσο και μακροπρόθεσμα να αποτελέσουν τους εν δυνάμει καταναλωτές. Το Mall of the Emirates είναι ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά κέντρα παγκοσμίως, μεγαλύτερο από τα Edmond Mall στον Καναδά και Mall Of America στις ΗΠΑ αντίστοιχα.
- **Το εργοστάσιο διαχείρισης νερού, στο Αλ Αίν του Άμπου Ντάμπι,** θα είναι ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο με δυνατότητα παραγωγής 700 MW και δυνατότητα παροχέτευσης πάνω από 3060 κυβικά μέτρα την ώρα.. Η έναρξη εργασιών πραγματοποιήθηκε το 2005 ,το δε κόστος του πρώτου σταδίου εκτιμάται στα 215 εκατ δολάρια. ΗΠΑ .
- **Το εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και αφαλάτωσης νερού, Al Mirfa στο Άμπου Ντάμπι,** θα είναι ένα από τα μεγαλύτερα στον κόσμο με δυνατότητα παραγωγής 700 MW και δυνατότητα αφαλάτωσης πάνω από 100 εκατ. λίτρα την ημέρα. Περισσότερες από 16 εταιρείες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο έργο του οποίου η έναρξη εργασιών προγραμματίζεται για τον Μάιο του 2007.
- Η απόφαση των Αρχών του Ντουμπάϊ να επιτρέψουν **απόκτηση κατοικίας ή επαγγελματικής στέγης σε αλλοδαπούς** προσφέρει σημαντική ώθηση στην επενδυτική δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα .Όπως προαναφέρθηκε η αξία των υπό εκτέλεση σχετικών έργων στο Ντουμπάϊ που πρόσφατα ήλθαν στο φως της δημοσιότητας ξεπερνά τα 294,4 δισ. δολάρια ΗΠΑ.
- Η απόφαση των Αρχών του Εμιράτου της Σάρζας να επιτρέψουν **την αποκλειστική κατοχή και νομή της γης σε επιχειρήσεις που δημιουργούν θέσεις εργασίας** για τον ντόπιο πληθυσμό θέτει νέα δεδομένα στον κατασκευαστικό χώρο. Ο νέος νόμος αναμένεται ότι θα είναι συμβατός με τις απαιτήσεις του ΠΟΕ.

Οι ενδιαφερόμενες ελληνικές εταιρείες θα πρέπει να δημιουργήσουν περιφερειακή βάση στα Εμιράτα (θυγατρική ή αντιπροσωπευτικό γραφείο), στελεχωμένη με έμπειρο προσωπικό που θα αναλάβει τη συστηματική διερεύνηση των ευκαιριών της αγοράς, όπως των προαναφερθέντων και την ανάπτυξη των απαραίτητων σχέσεων με τους εντόπιους φορείς. Ο επαγγελματισμός, η συνέπεια και η αυστηρή τήρηση των τεχνικών προδιαγραφών(κ.α) κάθε έργου από την ανάδοχο εταιρεία αποτελούν απαραίτους όρους. Η μη τήρηση τους θέτει την εταιρεία εκτός αγοράς για δεκαετίες.

Δ.Τρόποι αναπτύξεως οικονομικής συνεργασίας

Τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την προώθηση των ελληνικών οικονομικών συμφερόντων στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα αφορούν ένα μείγμα πρωτοβουλιών τόσο του ιδιωτικού, όσο και του δημόσιου τομέα:

- 1) **Συμμετοχή** σε ατομική βάση ή με εθνικό περίπτερο σε ορισμένες μεγάλες **Εμπορικές Εκθέσεις** των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Η ύπαρξη εθνικών περιπτέρων όπως της Τουρκίας και άλλων χωρών (Ιταλίας, Κύπρου, Βελγίου ,κ.ά.) χαρακτηρίζουν τις εν λόγω εκθέσεις. Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι κατά το 2005 η χώρα μας μετείχε με εθνικό περίπτερο σε επτά εκθέσεις όπως την Index (έπιπλα και εσωτερική διακόσμηση) , την Big 5 Show(μηχανές και υλικά κατασκευών), την έκθεση τροφίμων Gulf food, την Arabian Travel Market(τουριστικές υπηρεσίες), την Hotel Equipment (ξενοδοχειακό εξοπλισμό) ,την Air Show (αεροναυπηγική βιομηχανία) και τέλος την IDEX για την αμυντική βιομηχανία στο Άμπου Ντάμπι. Ταυτόχρονα είχαμε και μεμονωμένες συμμετοχές σε Διεθνείς Εκθέσεις όπως η Ambiente, Wetex, Dihad κ.α καλύπτοντας διαφόρους τομείς όπως η διακόσμηση εσωτερικών χώρων, ενέργεια, ανθρωπιστική βοήθεια, προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος ,εκπαίδευση κλπ. Προτείνουμε την εκ νέου συμμετοχή στις εκθέσεις αυτές καθώς και στις κλαδικές εκθέσεις του κατασκευαστικού κλάδου ,των κοσμημάτων κλπ .

Ως γνωστόν οι επιχειρηματικές συναντήσεις ενός εξαγωγέα-εκθέτη είναι 10-20πλασιες από αυτές που θα έχει σαν μέλος μιας παραδοσιακής επιχειρηματικής αποστολής.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο έντονος ανταγωνισμός και η υπερπροσφορά προτάσεων συνεργασίας από πολλές χώρες προς τις εταιρείες του Ντουμπάϊ και των Η.Α.Ε. κάνει τις τελευταίες να αγνοούν συχνά τα σχετικά τηλεαντιγραφήματα, ηλεκτρονικά μηνύματα (κ.ά.) που καθημερινά τις κατακλύζουν. Για τον ίδιο επίσης λόγο δεν ανταποκρίνονται σε προσκλήσεις για να προσέλθουν να συναντήσουν μέλη ξένων επιχειρηματικών αποστολών που επισκέπτονται το Ντουμπάϊ. Ενόστε τα στελέχη εντόπιων εταιρειών αρνούνται ακόμη και συναντήσεις στον ίδιο το χώρο των γραφείων τους στα άγνωστα μέλη πολλών ξένων επιχειρηματικών αποστολών. Αντίθετα οι εντόπιοι επιχειρηματίες επιδεικνύουν ενδιαφέρον για ξένες εταιρείες που έχουν φυσική παρουσία στα Η.Α.Ε. μέσω συχνών συμμετοχών στις 120 περίπου διεθνείς κλαδικές εκθέσεις οι οποίες διοργανώνονται σε ετήσια βάση και η πλειοψηφία τους (77-80%) αφορούν

το Ντουμπάι. Επίσης οι εντόπιες εταιρείες ευαισθητοποιούνται για όσες ξένες εταιρείες διαθέτουν αντιπρόσωπο, εκθετήριο (κ.ά.) και των οποίων τα εξαγωγικά τους στελέχη τους επισκέπτονται 2-3 φορές τον χρόνο για επαγγελματικούς και κοινωνικούς λόγους.

Για το σκοπό αυτό οι κύριοι ανταγωνιστές μας συμμετέχουν σε όσο το δυνατόν περισσότερες διεθνείς εκθέσεις των Η.Α.Ε. (π.χ. Κύπρος, Πορτογαλία, Ισπανία, Βέλγιο, κλπ.) ενώ ορισμένες άλλες χώρες όπως η Τουρκία ή Ιταλία είναι παρούσες σε όλες σχεδόν τις διεθνείς κλαδικές εκθέσεις του Ντουμπάι, του Άμπου Ντάμπι ή της Σάρζα. Ταυτόχρονα φροντίζουν ώστε οι ανωτέρω συμμετοχές τους να παρουσιάζουν πρωτοτυπία από χρόνο σε χρόνο ως προς το σχεδιασμό των περιπτέρων τους και να προβάλλονται από τον κλαδικό τύπο μετά από ειδικές συμφωνίες με διαφημιστικά γραφεία ή δημοσίων σχέσεων. Αυτού του είδους οι συμφωνίες περιλαμβάνουν πρόσκληση προς δημοσιογράφους των Η.Α.Ε. σε παραγωγικές εγκαταστάσεις της χώρας προέλευσης των εξαγωγέων-εκθετών όπως και εκδηλώσεις προβολής (π.χ. ειδικά show προϊόντων, γευστιγνωσίες, συνέντευξη τύπου, οργάνωση δεξίωσης, κλπ.).

- 2) Χάρης στη συνεργασία της Helexpro αλλά και της ΔΕΘ ως προς την PRODO MODA, πραγματοποιήθηκαν **επιχειρηματικές αποστολές** εισαγωγέων – διανομέων των ΗΑΕ στις διεθνείς εκθέσεις AGROTICA 2005, MARMIN 2005, DETROP 2005 και Γενική έκθεσης ΚΡΗΤΗΣ 2005(PRODO MODA). Οι ενέργειες αυτές που ήδη απέδωσαν αποτελέσματα είναι χρήσιμο να συνεχιστούν και για άλλες ελληνικές εκθέσεις. Παράλληλα θα πρέπει να προσελκύσουμε συμμετοχές από τα Η.Α.Ε. σε διεθνείς εκθέσεις της χώρας μας.
- 3) Κρίνουμε απαραίτητη την διοργάνωση ειδικών εκδηλώσεων **προβολής για τα ελληνικά παραδοσιακά προϊόντα**, ιδιαίτερα για το ελαιόλαδο, τις ελιές, τα γαλακτοκομικά, την μαστίχα Χίου, την σταφίδα κ.α. Δημοσιεύματα στον τοπικό Τύπο ή εκδηλώσεις προβολής της ελληνικής κουζίνας και ότι αφορά την ‘μεσογειακή διατροφή’ (π.χ. Κρήτης) θα βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Στο είδος αυτό παρατηρείται έντονη δραστηριότητα από την πλευρά της Ισπανίας, της Ιταλίας της Τουρκίας, της Κύπρου και άλλων χωρών. Θα πρέπει να προβλεφθούν τα οικονομικά μέσα διαφημιστικής εκστρατείας για τα παραδοσιακά μας προϊόντα και η προβολή τους να επεκταθεί σταδιακά σε όλη την Αραβική Χερσόνησο. Όπως προαναφέρθηκε οι ανωτέρω χώρες σε ετήσια βάση προσκαλούν δημοσιογράφους των Η.Α.Ε. να τις επισκεφτούν και προβάλλουν μέσω δημοσιευμάτων παραγωγικούς τομείς τους, προϊόντα υπηρεσίες (κ.α.) σε ειδικές εκδόσεις, ένθετα κλπ.
- 4) Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των διμερών οικονομικών σχέσεων μπορεί να παίξει η **στενή παρακολούθηση των πολυάριθμων μειοδοτικών ή πλειοδοτικών διαγωνισμών**, μεγάλων έργων στο πλαίσιο του Εθνικών Προγραμμάτων (π.χ. χρηματοδότηση μελετών σκοπιμότητας, δίκτυα μεταφορών, αγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου κ.α.), εφόσον σύμφωνα με την τοπική νομοθεσία, οι ελληνικές εταιρείες διαθέτουν μόνιμο γραφείο ή θυγατρική εταιρεία στα Η.Α.Ε. Οι ανωτέρω περιοριστικοί όροι αναμένεται να καταργηθούν

σε μερικά χρόνια με την εφαρμογή όλων των κανόνων του Π.Ο.Ε από τα Η.Α.Ε.. αλλά η ύπαρξη αντιπροσώπων, γραφείων ή θυγατρικής εταιρείας επιτρέπει μεταξύ άλλων και τη στενή παρακολούθηση των εν λόγω διαγωνισμών, καθώς και την ανάπτυξη των απαραίτητων δημόσιων σχέσεων με τους τοπικούς φορείς ,κατασκευαστικούς ομίλους των ΗΑΕ κλπ..

- 5) Αξιοποίηση των συντελεστών παραγωγής, όπως το σχετικά περιορισμένο εργατικό κόστος (το εργατικό δυναμικό αποτελείται αποκλειστικά από χαμηλά αμειβόμενους μετανάστες) και το εξειδικευμένο προσωπικό (μηχανικοί, ηλεκτρονικοί κ.α. ευρωπαϊκής ή αραβικής προέλευσης), προσφέρουν δυνατότητα δημιουργίας οικονομιών κλίμακας μέσω **σύστασης μεικτών επιχειρήσεων** (joint-ventures), μονάδων συμπαραγωγής ιδιαίτερα στις ΕΖΕ, κλπ.
- 6) Θα πρέπει να δοθούν **επενδυτικά κίνητρα** στους Έλληνες και Εμιρατιανούς επιχειρηματίες. Για παράδειγμα η σύναψη Συμφωνίας αποφυγής διπλής φορολογίας θα μπορούσε να προωθήσει τις ελληνικές επενδύσεις στα Η.Α.Ε. και την ενδεχόμενη τοποθέτηση στην Ελλάδα μέρους των τεράστιων κεφαλαίων των Η.Α.Ε. (άνω των 300 δις δολ. ΗΠΑ στο εξωτερικό).Τα τελευταία χρόνια η Dubai Holding, η EMAAR (κ.α.) προέβησαν σε επενδύσεις ακινήτων σε μουσουλμανικές χώρες ή ταχύτατα αναπτυσσόμενες αγορές(π.χ. Ινδία , Κίνα κλπ),ενώ για πρώτη φορά ενδιαφέρθηκαν να αγοράσουν μετοχικό μερίδιο (31.5%) του ελληνικού χρηματιστηριακού Ομίλου Marfin.Η περίπτωση αυτή θα πρέπει να εκληφθεί σαν η εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα και όχι σαν απαρχή μαζικών Εμιρατιανών επενδύσεων στην Ελλάδα. Πρέπει να τονισθεί ότι οι επενδύσεις τους στο εξωτερικό δεν απευθύνονται σε παραγωγικές μονάδες, αναπτυξιακές υποδομές (κ. ά) παρά σε σταθερής απόδοσης προϊόντα (ομόλογα, πολυτελή ακίνητα, κ.ά.) με κύρια κριτήρια το κέρδος και το περιορισμένο επενδυτικό κίνδυνο .Οι παραδοσιακές , φιλικές τους σχέσεις με ορισμένες χώρες αποτελούν τον τελευταίο επιπρόσθετο παράγοντα στα προηγούμενα δύο βασικά κριτήρια.
- 7) Η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προϋποθέτει αφενός οι επιχειρήσεις να διαθέτουν μόνιμο αξιόπιστο αντιπρόσωπο στα Η.Α.Ε. (για την προώθηση & παράδοση των προϊόντων, την επίλυση των ενδεχόμενων προβλημάτων κλπ.) και αφετέρου να δρομολογηθεί μία **πολιτική διείσδυσης** για την αγορά αυτή, σύμφωνα με τα επιτυχημένα παραδείγματα ιταλικών, τούρκικων (κ.ά.) εταιρειών. Είναι αλήθεια ότι το προ ολίγων ετών καθυστερημένο ενδιαφέρον για την αγορά των Η.Α.Ε. που επέδειξαν οι εξαγωγείς μας, σε σχέση με τη πολύχρονη παρουσία των ανταγωνιστών μας η οποία υπερβαίνει τα 20-25 έτη κάνει ακόμη δυσκολότερη την ανεύρεση διαθέσιμων και αξιόπιστων αντιπροσώπων-διανομέων για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες μας. Η επιμονή μας στη δυναμική αυτή αγορά μέσω διεθνών εκθέσεων, εκδηλώσεων προβολής και βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας μας έχει σοβαρές πιθανότητες να φέρει ικανοποιητικά αποτελέσματα.

Η πρόσβαση στην αγορά είναι συνεπώς δύσκολη για νεοεισερχόμενες αλλοδαπές εταιρείες, οι οποίες θα πρέπει να δημιουργήσουν στοιχειώδες γραφείο στα Η.Α.Ε., να το στελεχώσουν με έμπειρα και εξοικειωμένα με τις ιδιαιτερότητες της Μ. Ανατολής στελέχη, για να διερευνούν τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται. Η επένδυση ενδέχεται να είναι δαπανηρή. Η ανάθεση αντιπροσώπευσης, από τον αλλοδαπό εξαγωγέα σε ημεδαπή εταιρεία είναι συνήθης πρακτική. Η εταιρεία θα πρέπει να ανήκει σε Εμπρατιανούς, ή εάν πρόκειται για φυσικά πρόσωπα να είναι υπήκοοι των Η.Α.Ε. Για την αποφυγή δυσάρεστων εμπειριών οι Έλληνες επιχειρηματίες θα πρέπει, πριν λάβουν κάποια απόφαση σύναψης συνεργασίας για δραστηριοποίηση στη αγορά των Η.Α.Ε., να ενημερωθούν για τις ιδιαιτερότητες της από τους κατάλληλους φορείς, να απευθύνονται σε σοβαρά δικηγορικά και λογιστικά γραφεία για να συνάπτουν διαφανείς συμφωνίες προβλέποντας, μεταξύ άλλων, ρήτρες δικαστικής προσφυγής σε αξιόπιστα διαιτητικά δικαστήρια των Η.Α.Ε. ή του εξωτερικού. Ως προς τους εξαγωγείς, εκτός από την **υιοθέτηση ειδικής πολιτικής τιμών**, να επιμένουν για τη **προπληρωμή** (προ-φόρτωσης ή μέσω ανέκκλητης πίστωσης) των προϊόντων τους σε τράπεζες της επιλογής τους και να τα ασφαλίζουν έναντι διαφόρων κινδύνων (βλ. ΟΑΕΠ). Αναφορικά με τη δημιουργία μεικτών εταιριών να επιδιώκουν να κατέχουν άνω του 51% του μετοχικού κεφαλαίου όπου αυτό είναι δυνατόν (π.χ. στις ελεύθερες ζώνες), για τη διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, και κυρίως όπως προαναφέρθηκε, να αναζητούν ένα **τοπικό, σοβαρό επαγγελματία συνεργάτη**, ή μόνιμο αντιπρόσωπο.

Με την ευκαιρία αυτή υπογραμμίζουμε ότι η αναζήτηση πληροφοριών για **επιχειρηματική φήμη** και αξιοπιστία είναι σχεδόν αδύνατη επειδή οι τράπεζες δεν χορηγούν τέτοιου είδους ενημέρωση, ούτε υπάρχει αντίστοιχο με την Ευρωπαϊκή Ένωση σύστημα “Τειρεσία”. Όμως η ετήσια ανανέωση των αδειών λειτουργίας κάθε εντόπιας εταιρείας προϋποθέτει τη μη ύπαρξη περιπτώσεων κακοπληρωμής που εξάλλου τιμωρούνται αυστηρά από την τοπική νομοθεσία. Επίσης η υποχρεωτική ετήσια ανανέωση των αδειών λειτουργίας των επιχειρήσεων αποτελεί μια ακόμη ασφαλιστική δικλείδα. Παρά τον τεράστιο όγκο εμπορίου και την ύπαρξη χιλιάδων επιχειρήσεων, δεν παρατηρούνται πολλές εμπορικές-επιχειρηματικές διαφορές στα ΗΑΕ .

Σε γενικές γραμμές η πρόσβαση σε μια πολύ ανταγωνιστική αγορά που αποτελεί παγκόσμιο διαμετακομιστικό κέντρο εμπορίου (hub), όπως αυτή των ΗΑΕ και κυρίως του Ντουμπάι, απαιτεί πολλές συγχρονισμένες προσπάθειες ,υψηλό επαγγελματισμό (π.χ. συνέπεια κλπ) και εφαρμογή των βασικών αρχών του <<marketing>>, κάτι που δεν πρέπει να θεωρείται στην περίπτωση αυτή ως απλή θεωρία. Υπεραπλουστευμένες ή θαυματουργές λύσεις όπως αναζήτηση <<συνάντησης με τον Εμίρη ή τον Κυβερνήτη>> για προώθηση των προϊόντων μας εταιρείας είναι εξωπραγματικές. Αφενός οι τελευταίοι πολύ δύσκολα ανταποκρίνονται σε τέτοια αιτήματα, αφετέρου όταν και κατ’ εξαίρεση το κάνουν πρόκειται για να συναντήσουν τους Προέδρους μερικών πολύ μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών(π.χ. Microsoft κλπ).

- 8) **Η ίδρυση Μεικτού Επιμελητηρίου ή Συνδέσμου**,(Business Council) αφενός για την εκπροσώπηση των επιχειρηματικών συμφερόντων των μελών του και

αφετέρου για την οργάνωση κλαδικών επιχειρηματικών αποστολών, ή επιχειρηματικών συμποσίων, θα διευκόλυναν την ανάπτυξη του εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών. Η πρωτοβουλία αυτή εναπόκειται αποκλειστικά στους Έλληνες επιχειρηματίες, η πλειοψηφία των οποίων όμως μέχρι τώρα δεν έδειξε τον απαιτούμενο ζήλο ή πνεύμα ομαδικής συνεργασίας. Η πρακτική πάντως δείχνει ότι μόνο το 20-25% των υπαρχουσών εταιρειών μιας χώρας συμμετέχουν σε αντίστοιχα σχήματα (Βρετανίας, Γαλλίας, Ιταλίας κλπ) και συνεπώς η ύπαρξη μόνο 36 ελληνικών εταιρειών υπολείπεται της απαραίτητης κρίσιμης μάζας για ένα τέτοιο εγχείρημα.

- 9) Οργάνωση **Επιχειρηματικών Αποστολών** από την Ελλάδα στα Η.Α.Ε. εάν και μόνο εάν προηγείται κατάλληλη προετοιμασία. Η τελευταία ελληνική αποστολή για το 2005 πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο από τον ΟΠΕ ενώ είχε πραγματοποιηθεί και μία ακόμη τον Μάιο του 2005. Αυτή του Μαΐου, προϊόν συνεργασίας επιτόπιου γραφείου συμβούλων με το Γραφείο ΟΕΥ Ντουμπάι, μέσα σε 8 ημέρες εξασφάλισε 9-10 επιλεγμένες συναντήσεις σε κάθε μέλος της ελληνικής αποστολής και θεωρείται μια από τις πιο επιτυχημένες ελληνικές επιχειρηματικές αποστολές. Οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στο χώρο των εντόπιων εταιρειών αφού τα στελέχη τους δεν προθυμοποιούνται να μετακινούνται για να συναντήσουν μέλη επιχειρηματικών αποστολών σε ΕΒΕ και ξενοδοχεία. Η εν λόγω περίπτωση αποτελεί μια εξαίρεση και κάτι ανάλογο δεν πραγματοποιείται από τους ελληνικούς εξαγωγικούς φορείς που οργανώνουν αντίστοιχες αποστολές.

Σαν ενδεικτικό παράδειγμα αναφέρουμε ότι το Μάιο του 2004 πραγματοποιήθηκε από το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο της Θεσσαλονίκης επιχειρηματική αποστολή στο Ντουμπάϊ αλλά ο χρόνος που δόθηκε στο Γραφείο ΟΕΥ για τον προκαθορισμό των συναντήσεων με εντόπιες εταιρείες ήταν μόλις έξι (6) εργασίμων ημερών, αφού το ΕΒΕ του Ντουμπάϊ όπου θα γίνονταν οι συναντήσεις παρέμεινε για άλλη μια φορά ανενεργό ως προς το θέμα αυτό. Ταυτόχρονα το Γραφείο ΟΕΥ δεν έτυχε έκτακτων υπηρεσιών επιρόσθετων εμπειρών στελεχών ή της βοήθειας κάποιου γραφείου συμβούλων.

Θα πρέπει να δοθεί έμφαση σε ολιγομελείς κλαδικές αποστολές για: α) Υλικά, υπηρεσίες κατασκευών, β) Τρόφιμα, γ) γούνες – κόσμημα κ.α. Όμως η επιτυχημένη οργάνωση Επιχειρηματικών Αποστολών απαιτεί χρονικό διάστημα προετοιμασίας 4 μηνών (συνεργασία του Γραφείου ΟΕΥ με έμπειρους market analysts, εντόπιση παρεμφερών εταιρειών στην αγορά, ανταλλαγή προφίλ εταιρειών κλπ). Πολύ σπάνια όμως τα ανωτέρω τηρούνται από τους ελληνικούς εξαγωγικούς φορείς και συνεπώς τα έμπρακτα αποτελέσματα είναι πενιχρά έως ανύπαρκτα.

Υπενθυμίζεται ότι γενικά όλοι οι ανταγωνιστές μας, για λόγους που ήδη αναφέρθηκαν προηγουμένως ως προς την προσέγγιση της έντονα ανταγωνιστικής αγοράς των Η.Α.Ε., δίνουν προτεραιότητα και έμφαση στη συμμετοχή τους στις περισσότερες διεθνείς κλαδικές εκθέσεις και πολύ λιγότερο στις επιχειρηματικές αποστολές. Οι τελευταίες αποτελούν μια παραδοσιακή αλλά περιθωριακή δραστηριότητα που αφορά κυρίως μικρά επαρχιακά Ε.Β.Ε. τα μέλη των οποίων

δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα συμμετοχής σε διεθνείς κλαδικές εκθέσεις των Η.Α.Ε.

- 10) **Επισκέψεις Ελλήνων επισήμων και υπογραφές συμφωνιών**, θα δημιουργούσαν πρόσφορο κλίμα για τη δραστηριοποίηση και του ιδιωτικού τομέα. Περισσότερες επαφές μεταξύ Εμιρατιανών και Ελλήνων οικονομικών παραγόντων με την υποστήριξη της πολιτείας θα βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Μετά το διπλωματικό επεισόδιο που δημιουργήθηκε στο αεροδρόμιο του Ελληνικού προ ολίγων ετών μεταξύ Έλληνα αστυνομικού και του τότε Εμιρατιανού Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων, τα Η.Α.Ε. σταμάτησαν 'εν μία νυκτί την επαγγελματική κατάρτιση 300 περίπου Εμιρατιανών τεχνικών από την Ε.Α.Β. και «πάγωσαν» την υιοθέτηση ή υπογραφή διμερών συμφωνιών. Ταυτόχρονα τόσο η ΕΑΒ όπως και η ΠΥΡΚΑΛ (κ.α.) έχουν απολέσει σημαντικό μερίδιο της εδώ αγοράς.
- 11) Θα πρέπει να αναζητούνται εναλλακτικοί τρόποι στην αντιμετώπιση των συγκυριακών προβλημάτων όπως του **ακριβού Ευρώ**. Σύμφωνα με πληροφορίες μας τόσο η Ιταλία όσο και η Γερμανία αλλά και άλλες χώρες (π.χ. Κύπρος, Πορτογαλία, κλπ.), χρησιμοποίησαν την τελευταία τριετία μεθόδους έμμεσης υποστήριξης, είτε της παραγωγής, είτε της προβολής των προϊόντων τους στα Η.Α.Ε. Βέβαια η συμβατότητα τους έναντι των κανόνων του Π.Ο.Ε και της Ε.Ε. είναι συζητήσιμη αλλά επιτρέπουν προς το παρόν τη διατήρηση των μεριδίων τους στην αγορά των Η.Α.Ε..
- 12) Τα τελευταία χρόνια οι ενέργειες **προβολής του τουρισμού μας** στα Η.Α.Ε. και σε άλλες χώρες του Περσικού Κόλπου υπήρξαν περιορισμένες. Η Ελλάδα δεν είναι αρκετά γνωστή σαν τουριστικός προορισμός στα Η.Α.Ε., παρότι οι Εμιρατιανοί διαθέτουν υψηλό εισόδημα και ταξιδεύουν συχνά στο εξωτερικό. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού άνοιξε γραφείο στο Ντουμπάϊ το 2004. Η ελληνική επιτυχία στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου (Euro 2004), οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 και η εκεί διάκριση της εθνικής ομάδας των Η.Α.Ε. (το πρώτο χρυσό μετάλλιο της ιστορίας τους στην σκοποβολή) έδωσαν την ευκαιρία, να γίνει ευρύτερα γνωστή η χώρα μας στον ντόπιο πληθυσμό .
- Κατά το έτος 2004 το Γραφείο ΟΕΥ Ντουμπάϊ της Ελληνικής Πρεσβείας στα Η.Α.Ε., σε συνεργασία με την έγκυρη καθημερινή εφημερίδα 'Khaleej Times' πρόέβησαν σε ειδική έκδοση υπό μορφή ένθετου περιοδικού προβάλλοντας την Ελλάδα σε διάφορους τομείς πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες (Ιούνιος 2004). Μετά από άοκνες προσπάθειές μας το κόστος της έκδοσης καλύφθηκε αποκλειστικά από τις καταχωρήσεις ελληνικών εταιρειών και φορέων. Το εγχείρημα επαναλήφθηκε και την 25/3/06 με την ένθερμη υποστήριξη εδώ Ελληνικής Πρεσβευτικής Αρχής.
- Ανάλογες και περισσότερες ενέργειες πραγματοποιούνται κάθε έτος από τους ανταγωνιστές μας, μικρού ή μεγάλου μεγέθους, όπως Τουρκία, Ιταλία, Κύπρος, (κ.ά.) οι οποίοι διαθέτουν τους απαραίτητους προς τούτο πόρους (π.χ. διαφημίσεις κρατικών φορέων), εξασφαλίζοντας έτσι και την επιρροή τους προς

τα μέσα μαζικής ενημέρωσης των Η.Α.Ε. Οι προσκλήσεις προς δημοσιογράφους να επισκεφτούν την χώρα τους και οι καταχωρήσεις διαφημίσεων, άρθρων (κά) πραγματοποιούνται αρκετά συχνά.

- 13) Η πλήρης στελέχωση ενός σύγχρονου Γραφείου ΟΕΥ στο Ντουμπάϊ όχι μόνο με υπαλλήλους καριέρας αλλά και με το απαραίτητο επιτόπιο βοηθητικό προσωπικό (ειδικό σε έρευνες αγοράς- marketing, διερμηνέα, κλητήρα - οδηγό) καθώς και με μέσα (επαρκή προϋπολογισμό τηλεπικοινωνιών, δημοσίων σχέσεων, υπηρεσιακών μετακινήσεων). Αντίστοιχα είναι τα μέσα των Ομολόγων Γραφείων άλλων χωρών (Κύπρου, Βελγίου, Τουρκίας και λοιπών χωρών ΟΟΣΑ) με ικανοποιητικά αποτελέσματα ως προς την αποτελεσματικότητα τους στην προβολή των προϊόντων και υπηρεσιών τους. Ειρήσθω εν παρόδω ότι το ανωτέρω προσωπικό ενισχύεται με άλλα 3-4 επιτόπια έμπειρα στελέχη για διάστημα τεσσάρων μηνών κατά τη προετοιμασία των επιχειρηματικών αποστολών από τις χώρες τους στο Ντουμπάϊ. Μια αντίστοιχη στελέχωση του ελληνικού Γραφείου ΟΕΥ θα συνέβαλε δυναμικά στη στρατηγική προβολής μας και διείσδυσης των προϊόντων μας στα Η.Α.Ε. Παρόλα αυτά το Γραφείο ΟΕΥ Ντουμπάϊ εκτός της ιστοσελίδας του που δημιούργησε αδαπάνως για το Δημόσιο το 2004 με χρήσιμες πληροφορίες για τους Έλληνες και Εμιρατιανούς επιχειρηματίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση << <http://oeydubai.geoweb.ge>>>, συνέβαλε και στην δημιουργία του δικτυακού κόμβου των ΥΠΕΞ και ΣΕΒΕ << agora.mfa.gr>>.

Σε γενικές γραμμές το εν λόγω Γραφείο ΟΕΥ υποστήριξε πολλές επιχειρηματικές αποστολές από και προς την Ελλάδα ,αρκετές Εκθεσιακές εκδηλώσεις, ανταποκρίθηκε σε 650 γραπτά αιτήματα επιχειρηματιών χορηγώντας τη μέγιστη δυνατή ποιοτική πληροφόρηση και γενικά είχε την δική του συνεισφορά στον τριπλασιασμό των εξαγωγών μας στα ΗΑΕ κατά την τελευταία διετία.

Σημειώνουμε ότι οι ανταγωνίστριες χώρες ίδρυσαν τα Γραφεία τους την δεκαετία του 70' και οι εταιρείες τους καθιερώθηκαν πριν πολλά έτη στην τοπική αγορά, καθιστώντας πιο δύσκολη τη διείσδυση των καθυστερημένα αφιχθέντων ανταγωνιστών τους.

ΚΑΤΑΡ⁴

---

⁴ Πληροφορίες: Σπυρίδων Λιόντος, Γραμματέας ΟΕΥ Β΄

Γενικές πληροφορίες

ΕΚΤΑΣΗ : 11.473 τ. χλμ.

ΠΛΥΘΥΣΜΟΣ: 863.051 (εκτίμηση για το έτος 2005) εκ των οποίων το 60% είναι αλλοδαποί.

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Ντόχα.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ- ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: Μοναρχία. Αρχηγός του Κράτους είναι ο Εμίρης HAMAD bin Khalifa Al Thani από το 1995, όταν ως διάδοχος εκθρόνισε τον πατέρα του με πραξικόπημα. Αρχηγός της Κυβερνήσεως είναι ο πρωθυπουργός ABDALLAH bin Khalifa Al-Thani, ο οποίος είναι και αδελφός του Εμίρη.

ΓΛΩΣΣΑ: Επίσημη γλώσσα είναι η Αραβική.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ : Το 95% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι.

NOMISMA: Ριάλ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Το Κατάρ είναι μία χερσόνησος στον Αραβικό Κόλπο και συνορεύει με την Σαουδική Αραβία.

Ιστορική- Πολιτική αναδρομή.

Το Κατάρ υπήρξε προτεκτοράτο της Μεγάλης Βρετανίας από το 1861. Το 1971 με την απόφαση του Η.Β. να αποσυρθεί από τις κτήσεις του ανατολικά του Σουέζ απέκτησε την πλήρη ανεξαρτησία του.

Το Κατάρ αποτελεί μέλος του Συμβουλίου Συνεργασίας των Χωρών του Κόλπου.

Οικονομικό Προφίλ .

Α.Ε.Π.: 22,47 δις \$ εκτίμηση 2005

Κατά κεφαλή Α.Ε.Π.: 26.000\$ εκτίμηση 2005

Αύξηση Α.Ε.Π.: 8,8% (εκτιμήσεις, Πηγή: ESCWA)

Α.Ε.Π. κατά τομέα: Υπηρεσίες 18,8%, Βιομηχανία 81%, Γεωργία 0,2% (Πηγή: The World Factbook)

Πληθωρισμός: 7,8% εκτίμηση 2005

Ανεργία: 2,7% (Πηγή: The World Factbook)

Προϋπολογισμός: Έσοδα 17,31 δις\$,Έξοδα 11,31 δις\$ περίπου (Πηγή: The World Factbook)

Εξωτερικό χρέος: 20,63 δις\$ (Πηγή: The World Factbook)

Εξαγωγές: 24,9 δις \$, (Πηγή: The World Factbook)

Εισαγωγές: 6,70 δις\$, (Πηγή: The World Factbook)

Γενικό Πλαίσιο:

Το πετρέλαιο κυριαρχεί στην οικονομία της χώρας και αποτελεί μαζί με το φυσικό αέριο και τα πετροχημικά το κύριο πυρήνα των εξαγωγών και των εσόδων της χώρας. Η πετρελαϊκή παραγωγή και τα πετροχημικά αποτελούν το 85% των εξαγωγών και το 70% των κυβερνητικών εσόδων, καλύπτοντας το 55% του Α.Ε.Π. της χώρας. Το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο του Κατάρ συμβάλλουν σε ένα κατά κεφαλήν ΑΕΠ συγκρίσιμο με αυτό των ανεπτυγμένων χωρών της Δύσης. Πρόσφατες εκτιμήσεις προσδιορίζουν ότι το ΑΕΠ το έτος 2011 θα ανέρχεται σε 60 δις Δολάρια ΗΠΑ. Τα αποθέματα πετρελαίου είναι ικανά να συντηρήσουν τα σημερινά επίπεδα εσόδων για τα επόμενα 23 χρόνια. Παράλληλα η παραγωγή και εξαγωγή φυσικού αερίου βαίνει συνεχώς αυξανόμενη, ενώ το Κατάρ κατέχει το 5% των γνωστών αποθεμάτων φυσικού αερίου παγκοσμίως και έρχεται τρίτο (σε ύψος αποθεμάτων) μετά τη Ρωσία και το Ιράν.

Βιομηχανικός τομέας

Η κυβέρνηση του Κατάρ επιθυμεί, χρησιμοποιώντας τα έσοδα από το πετρέλαιο, να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές για την ανάπτυξη βαριάς βιομηχανίας. Ο βιομηχανικός τομέας της οικονομίας αυξήθηκε κατά 10% περίπου. Οι κυριότερες βιομηχανίες είναι ενεργοβόρες όπως αυτές των πετροχημικών, ατσαλιού και τσιμέντου. Παράλληλα υπάρχουν βιομηχανίες κατεργασίας τροφίμων, κλωστοϋφαντουργίας και παραγωγής επίπλων και χάρτου. Το βάρος όμως δίδεται στη βαριά βιομηχανία, λόγω της ύπαρξης των τεράστιων αποθεμάτων φυσικού αερίου και της φτηνής κατά συνέπεια ενέργειας, προσδίδοντας ένα πολύ σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Το 2003 υπεγράφη συμφωνία μεταξύ της κρατικής Qatar's United Development Company και της Dubai Aluminum Company (Dubai) για την από κοινού κατασκευή εργοστασίου επεξεργασίας αλουμινίου, συνολικού ύψους 2 δις δολλαρίων και παραγωγικής ικανότητας 516.00 τόνων αλουμινίου ετησίως. Επίσης, η κρατική εταιρεία Qatar Petroleum σχεδιάζει, σε συνεργασία με διεθνείς εταίρους, να επενδύσει 22,8 δις δολάρια τα επόμενα πέντε χρόνια για την ανάπτυξη της ενεργειακής βιομηχανίας της χώρας. Σύμφωνα με επίσημες ανακοινώσεις τον Ιανουάριο τ.ε. η κυβέρνηση του Κατάρ προγραμματίζει να δαπανήσει 108 δις Δολάρια ΗΠΑ τα επόμενα πέντε χρόνια. Το ποσό θα κατευθυνθεί σε επενδύσεις για τη δημιουργία καλύτερων υποδομών καθώς και σε επενδύσεις στον πετρελαϊκό τομέα της οικονομίας.

Παράλληλα το Κατάρ σχεδιάζει την δημιουργία ενός Διεθνούς Οικονομικού Κέντρου με την προοπτική να προσελκύσει μεγάλες ξένες εταιρείες του χρηματοοικονομικού τομέα, δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο έναν εναλλακτικό πόλο για τις ξένες εταιρείες που αναζητούν έδρα για τις περιφερειακές τους δραστηριότητες στην ευρύτερη περιοχή.

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του τύπου οι Αρχές του Κατάρ σχεδιάζουν την πραγματοποίηση ενός εκτεταμένου προγράμματος έργων υποδομής, συνολικής αξίας 8,5 δις Ριάλ (2,32 δις Δολ. ΗΠΑ) για το χρονικό διάστημα 2005-2009.

Το σύνολο σχεδόν των προαναφερθέντων έργων αφορά σε έργα που θα εκτελεστούν από την Γενική Εταιρεία Ηλεκτρισμού και Ύδρευσης του Κατάρ (Qatar General Electricity and Water Corporation-Kahramaa). Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται η κατασκευή 55 νέων υποσταθμών ηλεκτρικού ρεύματος και η αύξηση της δυναμικότητας των ήδη υπαρχόντων κατά 60%.

Άλλα έργα που θα πραγματοποιηθούν είναι η κατασκευή αγωγού ύδρευσης μήκους 88 χιλιομέτρων και προϋπολογισμού 1,57 δις Ριάλ (428 εκατομμ. Δολ. ΗΠΑ), που θα μεταφέρει πόσιμο νερό από την πόλη Ρας Λάφαν στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας στην πρωτεύουσα Ντόχα και την βιομηχανική της ζώνη που βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα. Η κατασκευή αυτού του αγωγού κρίθηκε αναγκαία λόγω της αύξησης του πληθυσμού της Ντόχα και την ανάγκη κατασκευής νέων συγκροτημάτων κατοικιών και προαστίων έξω από την πρωτεύουσα και αναμένεται η περάτωσή του εντός του 2007.

Τουριστικός τομέας.

Η κυβέρνηση έχει αναπτύξει μια παγκόσμια καμπάνια εκατομμυρίων δολλαρίων για να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες. Το Κατάρ επιτρέπει σε όλους τους μόνιμους κατοίκους των χωρών του Κόλπου, ανεξαρτήτως εθνικότητας, να εισέρχονται στην χώρα χωρίς προεγκριμένη βίζα. Ο νόμος επεκτάθηκε και σε μεγάλο αριθμό χωρών της Ευρώπης και της Β. Αμερικής.

Επίσης, μέσα στο πλαίσιο των προσπαθειών που καταβάλλουν οι αρχές της χώρας για την ανάδειξή της ως ελκυστικού τουριστικού προορισμού, θα διεξαχθούν στην πόλη του Κατάρ, το πρώτο δεκαπενθήμερο Δεκεμβρίου του 2006, οι 15οι Ασιατικοί Αγώνες, στους οποίους θα συμμετάσχουν περισσότερες από 44 χώρες. Οι επενδύσεις για τη δημιουργία των απαραίτητων υποδομών ανέρχονται σε 450 εκατομμ. Δολ. ΗΠΑ. Ειρήσθω εν παρόδω ότι 250 Έλληνες πρώην στελέχη του 'Όργανισμού Αθήνα 2004' προσελήφθησαν από την Οργανωτική Επιτροπή των 15ων Ασιατικών Αγώνων.

Τηλεπικοινωνίες.

Το δίκτυο τηλεπικοινωνιών (παρά το γεγονός ότι αποτελεί κρατικό μονοπώλιο) είναι από τα καλύτερα στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου, αφού η κρατική εταιρεία τηλεπικοινωνιών υιοθετεί άμεσα τα τελειότερα τεχνολογικά επιτεύγματα στον τομέα της.

Ελληνικά Οικονομικά συμφέροντα στη χώρα.

Όπως δείχνουν τα προσωρινά στοιχεία της ΕΣΥΕ, κατά το 2005 οι εισαγωγές μας συνεχίζουν να υπερβαίνουν κατά πολύ την αξία των εξαγωγών μας. Συγκεκριμένα, η συνολική αξία των εισαγωγών μας από το Κατάρ ανέρχεται στα 19.000.861 Ευρώ παρουσιάζοντας όμως μείωση κατά 43,72% ενώ οι αντίστοιχες εξαγωγές μας υπολογίζονται σε 6.921.278 Ευρώ, αυξημένες κατά 424,69%.

Όπως φαίνεται από τα ανωτέρω το διακρατικό εμπόριο βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα κυρίως λόγω της διστακτικότητας των Ελλήνων εξαγωγέων και επενδυτών, σε σχέση με τους Ελληνοκύπριους εξαγωγείς, Τούρκους κλπ. παρότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για δυναμική διεύρυνση των προϊόντων μας.

Μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, επισκέψεις Ελλήνων επισήμων και υπογραφές συμφωνιών, θα δημιουργούσαν πρόσφορο κλίμα για τη δραστηριοποίηση των ελληνικών επιχειρήσεων.

ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΠΑΧΡΕΙΝ⁵

---

⁵ Πληροφορίες: Εμμανουήλ Μαρκιανός, Γραμματέας ΟΕΥ Γ΄

Γενικές πληροφορίες

ΕΚΤΑΣΗ 709 τ.χμ.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: 690.000 (επίσημα στοιχεία Υπ. Εσωτερικών) εκ των οποίων οι 235.000 αλλοδαποί.

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ: Μανάμα.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ- ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ: Συνταγματική Μοναρχία. Αρχηγός του Κράτους είναι ο βασιλιάς Sheikh Hamad bin al-Khalifa από το 1999, ενώ αρχηγός της Κυβερνήσεως είναι ο πρωθυπουργός Sheikh Khalifa bin Sulman al-Khalifa από το 1970.

ΓΛΩΣΣΑ: Επίσημη γλώσσα είναι η Αραβική.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Το 85% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι(60% Σιίτες και 40% Σουνίτες).

ΝΟΜΙΣΜΑ: Δηνάριο Μπαχρέιν.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ: Το Μπαχρέιν είναι ένα αρχιπέλαγος αποτελούμενο από 33 νησιά στον Αραβικό Κόλπο μεταξύ των ανατολικών ακτών της Σ. Αραβίας και την χερσόνησο του Κατάρ. Το μεγαλύτερο μέρος του Μπαχρεϊανού πετρελαίου βρίσκεται στο νησί του Μπαχρέιν, το οποίο διαθέτει τα σημαντικότερα αποθέματα πόσιμου νερού στην ευρύτερη περιοχή.

Ιστορική- Πολιτική αναδρομή.

Το Μπαχρέιν υπήρξε προτεκτοράτο του Η. Β από το 1861. Το 1971 με την απόφαση του Η. Β. να αποσυρθεί από τις κτήσεις του ανατολικά του Σουέζ απέκτησε την πλήρη ανεξαρτησία του. Οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί διατηρούν βάσεις καθώς και ελεύθερη χρήση των αεροδρομίων και των λιμένων του Μπαχρέιν, τα οποία χρησιμοποίησαν πρόσφατα τόσο στον πόλεμο του Αφγανιστάν όσο και στους δύο πολέμους με το Ιράκ.

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του διεθνούς τύπου και ΜΜΕ η οικονομική ανάπτυξη του Μπαχρέιν δεν συνοδεύτηκε με αντίστοιχη εξέλιξη στην πολιτική ζωή της χώρας. Το πολίτευμα είναι η συνταγματική μοναρχία με σχετική χαλαρότητα στα θέματα της κατανάλωσης αλκοόλ. Μετά την επανάσταση στο Ιράν το 1979, ένα Ισλαμιστικό Σιιτικό κίνημα δημιουργήθηκε στην χώρα το οποίο αντιτίθεται σε πολλές από τις ενέργειες και αποφάσεις της Σουνιτικής Βασιλικής Οικογένειας. Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση προσπαθεί να ελέγχει πλήρως τον Σιιτικό πληθυσμό και επανειλημμένα έχει λάβει μέτρα προς αυτή την κατεύθυνση. Μετά το 2002 παρατηρείται μια φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος με καθιέρωση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις γυναίκες πράγμα το οποίο ξεσήκωσε διαμαρτυρίες από τους συντηρητικούς Ισλαμιστές. Παρότι στην χώρα υπάρχει ένα διαρκώς διογκούμενο κύμα διαμαρτυρίας σε ότι αφορά το ρόλο της χώρας στον πόλεμο του Ιράκ και στις σχέσεις με την Δύση, μέχρι στιγμής η Κυβέρνηση έχει κατορθώσει να το ελέγχει προσφέροντας κυβερνητικές θέσεις σε εξέχοντα στελέχη της αντιπολίτευσης. Το Φεβρουάριο του 2002, ο Σείχης HAMAD ανακήρυξε το Μπαχρέιν συνταγματική μοναρχία και άλλαξε το στατους του από Εμίρης σε Βασιλιάς. Τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου οι πολίτες του Μπαχρέιν για πρώτη φορά εξέλεξαν κάποια από τα μέλη του Εθνικού Συμβουλίου.

Το Μπαχρέιν αποτελεί μέλος του Συμβουλίου Συνεργασίας των Χωρών του Κόλπου.

Οικονομικό Προφίλ .

Α.Ε.Π. :14.08 δις \$ (εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Κατά κεφαλή Α.Ε.Π. : 20.500\$ (εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Αύξηση Α.Ε.Π. : 5.9% (εκτίμηση 2005 Πηγή: ESCWA)

Α.Ε.Π. κατά τομέα:Υπηρεσίες 56.9 % , Βιομηχανία 42.5 % ,Γεωργία 0.6 % (εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Πληθωρισμός:2.7% (εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Ανεργία: 15% (εκτίμηση 1998 , Πηγή: The World Factbook)

Προϋπολογισμός: Έσοδα 4.662 δις\$,Έξοδα 3.447 δις\$(εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Εξαγωγές:11.17 δις \$ (εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Εισαγωγές: 7.83 δις\$ (εκτίμηση 2005 , Πηγή: The World Factbook)

Γενικό Πλαίσιο

Το πετρέλαιο κυριαρχεί στην οικονομία της χώρας και αποτελεί μαζί με το φυσικό αέριο και τα πετροχημικά το κύριο πυρήνα των εξαγωγών και των εσόδων της χώρας. Η πετρελαϊκή παραγωγή και τα πετροχημικά αποτελούν το 60% των εξαγωγών και των κυβερνητικών εσόδων συμβάλλοντας κατά 30% στο Α.Ε.Π. Υπάρχει όμως μια τάση το ανωτέρω ποσοστό να βαίνει διαρκώς μειούμενο καθώς η χώρα προσπαθεί να διαφοροποιήσει την οικονομία της και τις πηγές των εσόδων της. Για το λόγο αυτό έχουν δημιουργηθεί μια σειρά από ενεργειοβόρες βαριές βιομηχανίες οι οποίες περιλαμβάνουν παραγωγή αλουμινίου, σιδήρου , καθώς και εργοστάσιο παραγωγής αμμωνίας και μεθανόλης κ.α. Το Μπαχρέν λαμβάνει επίσης από το 1992 και σε ετήσια βάση οικονομική βοήθεια συνολικού ύψους 150 εκατ. δολ ΗΠΑ. Η οικονομική βοήθεια προέρχεται από τα ΗΑΕ ,την Σ. Αραβία και το Κουβέιτ ,το καθένα από τα οποία συνεισφέρει 50 εκατ. δολ.. Στον τομέα των υπηρεσιών και ειδικότερα στον χρηματοοικονομικό τομέα έχουν γίνει επίσης προσπάθειες για εκμετάλλευση του σχετικά φιλελεύθερου πλαισίου που η κυβέρνηση έχει θεσπίσει με ικανοποιητικά αποτελέσματα. Έτσι μια σειρά εταιρειών έχουν εγκαταστήσει τα περιφερειακά τους κέντρα στο Μπαχρέν εκμεταλλευόμενα το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς και τις συνθήκες ασφάλειας που υπάρχουν στην χώρα. Μετά το 2000 και κατόπιν απαίτησης του ΟΟΣΑ, το Μπαχρέν έχει προβεί σε σημαντικές αλλαγές στην νομοθεσία του προκειμένου να ανατρέψει την φήμη ότι αποτελεί κέντρο ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Το 2005 το Μπαχρέιν υπόγραψε Συμφωνία Ελευθέρου Εμπορίου (Free Trade Agreement -FTA) με τις ΗΠΑ. Η Συμφωνία αυτή ήταν η πρώτη του είδους με κράτος μέλος των χωρών του Αραβικού κόλπου. Τα δύο μέρη οφείλουν να επικυρώσουν την Συμφωνία πριν αυτή τεθεί σε ισχύ. Σε συνέχεια αυτής της συμφωνίας το Μπαχρέιν και οι ΗΠΑ προχωρούν με γρήγορους ρυθμούς στην δημιουργία Ζώνης ελεύθερου εμπορίου η οποία θα τεθεί σε πλήρη ισχύ στις αρχές της επόμενης δεκαετίας. Η Σ. Αραβία έχει εκφράσει σοβαρές αντιρρήσεις για την συμβατότητα της ανωτέρω διμερούς συμφωνίας με το νομοθετικό πλαίσιο του Συμβουλίου Οικονομικής Συνεργασίας των χωρών του Κόλπου, θέτοντας υπό αμφισβήτηση το μέλλον και των δύο συμφωνιών. Το Μπαχρέιν αποτελούσε την τέταρτη χώρα της Μ. Ανατολής που διαπραγματευόταν την υπογραφή Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου (Free Trade Agreement) με τις ΗΠΑ. Οι άλλες τρεις είναι το Μαρόκο, η Ιορδανία και το Ισραήλ.

Η Συμφωνία αποτελεί μέρος του σχεδίου των ΗΠΑ για την δημιουργία μιας ευρύτερης ζώνης Ελευθέρου Εμπορίου που θα καλύπτει το σύνολο των χωρών της Μ. Ανατολής μέχρι το 2013. Η συμφωνία προβλέπει την σταδιακή εξάλειψη όλων των εμποδίων ανάμεσα στις δύο χώρες στον εμπορικό τομέα.

Αναλυτικά η οικονομική κατάσταση του Μπαχρέιν κατά τομείς είναι η ακόλουθη.

Πετρελαϊκός τομέας.

Το Μπαχρέιν είναι ένας ανεξάρτητος εξαγωγέας με ημερήσια παραγωγή 188.300 βαρέλια. (Πηγή Bahrain Chamber of Commerce-2005). Το 2003 το Ανώτατο Πετρελαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε την συγχώνευση των κρατικών πετρελαϊκών εταιρειών Bahrain National Oil Company (BANOCO) και Bahrain Petroleum Company (BAPCO). Η νέα εταιρεία βρίσκεται υπό αναδιοργάνωση και το κόστος του εγχειρήματος εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 800 εκατ. Δολάρια. Τα πετρελαϊκά αποθέματα της χώρας τα οποία εκτιμώνται στα 124 εκατ βαρέλια (Πηγή:Υπ. Πετρελαϊκών Υποθέσεων) υπολογίζεται ότι θα διαρκέσουν, με τους σημερινούς ρυθμούς άντλησης, για άλλα 60 χρόνια. Η ύπαρξη σημαντικών ποσοτήτων φυσικού αερίου (92,3 δις κυβ. μέτρα- Πηγή:Υπ. Πετρελαϊκών Υποθέσεων) ενισχύει την βιομηχανία αλουμινίου. Η παραγωγή φυσικού αερίου αυξήθηκε κατά 41.5 δις κυβικά πόδια και έκτοτε(2003) παραμένει σταθερή (από 392.9 δις.κ.π. το 1998 σε 434.4 το 2003- Πηγή:Υπ. Πετρελαϊκών Υποθέσεων).

Η εταιρεία Aluminium Bahrain αποτελεί το μεγαλύτερο καταναλωτή φυσικού αερίου κάνοντας χρήση του 28% της εγχώριας παραγωγής, ενώ η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας απορροφά το 26% και η πετρελαϊκή βιομηχανία το 22% (Πηγή:Υπ. Πετρελαϊκών Υποθέσεων).

Βιομηχανικός τομέας.

Ο τομέας επικεντρώνεται σε ενεργειοβόρες βιομηχανίες όπως αυτές του αλουμινίου, των πετροχημικών και των πλαστικών καθώς επίσης και σε βιομηχανίες κατεργασίας τροφίμων, φαρμάκων και μηχανολογικού εξοπλισμού. Η εταιρεία Aluminium Bahrain (ALBA) αποτελεί παγκοσμίως τον μεγαλύτερο χυτετή αλουμινίου στον κόσμο εκτός της Ρωσίας και το 2005 η παραγωγή τους ανήλθε σε 550.000 μετρικούς τόνους (Πηγή:ALBA). Η Bahrain Saudi Aluminium Marketing Company (BALCO) είναι υπεύθυνη για τις πωλήσεις και το marketing των παραγόμενων ποσοτήτων.

Τραπεζικός και Χρηματοοικονομικός τομέας.

Μετά από επίμονες και επιτυχείς προσπάθειες των νομισματικών αρχών της χώρας το Μπαχρέιν έχει εξελιχθεί σε διεθνές οικονομικό κέντρο, το οποίο αποτελεί επίσημο μέλος της Διεθνούς Επιτροπής Τραπεζικού Ελέγχου.

Ο τραπεζικός και οικονομικός τομέας αριθμεί πάνω από 377 τοπικά ή διεθνή, τραπεζικά, χρηματοοικονομικά και ασφαλιστικά ιδρύματα, τα οποία προσφέρουν υψηλού επιπέδου χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Μόνο το 2005 η Νομισματική Αρχή έδωσε άδεια λειτουργίας σε περισσότερες από 25 νέες χρηματοοικονομικές εταιρείες.

Το Μπαχρέιν αποτελεί επίσης μεγάλο κέντρο συναλλάγματος κυρίως για τα νομίσματα των χωρών της Μέσης Ανατολής αλλά και της Ν. Α. Ασίας. Οι εταιρείες Offshore Banking παρέχουν οικονομικές και εμπορικές υπηρεσίες σε μεγάλο αριθμό διεθνών πετρελαϊκών, βιομηχανικών και εμπορικών εταιρειών.

Η χώρα εξελίσσεται ταχύτατα και σε διεθνές κέντρο για 'Islamic Banking'. Υπάρχουν πάνω από 25 τραπεζικά ιδρύματα (2005) τα οποία παρέχουν τέτοιες υπηρεσίες καθιστώντας το Μπαχρέιν το μεγαλύτερο τραπεζικό κέντρο Ισλαμικών τραπεζών στον κόσμο, καθώς και το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό κέντρο στην Μ. Ανατολή.

Ταυτόχρονα η Νομισματική Αρχή του Μπαχρέιν υπέγραψε μνημόνια συνεργασίας με την Μαλαισία, την Λιβερία και την Σ. Αραβία για την δημιουργία μιας Διεθνούς Ισλαμικής Νομισματικής Αγοράς (International Islamic Money Market).

Η δημιουργία του Bahrain Financial Harbour, συνολικού προϋπολογισμού 1250 εκατ. δολ. ΗΠΑ, βρίσκεται σε εξέλιξη. Μόνο η πρώτη φάση προβλέπει την κατασκευή δύο ουρανοξυστών με 53 ορόφους έκαστος, οι οποίοι θα συνδέονται με κυκλικό εννιαώροφο εμπορικό κέντρο διαμέτρου 28 μέτρων. Ως έτος αποπεράτωσης ανακοινώθηκε το 2006.

Στο Μπαχρέιν υπάρχουν πάνω από 65 υπεράκτιες ασφαλιστικές εταιρείες με ενεργητικό που ετησίως υπερβαίνει το ένα δις Δολλ. Η κυβέρνηση καταβάλλει επίσης προσπάθειες ώστε η χώρα να καταστεί ο ασφαλιστικός κόμβος της περιοχής.

Χρηματιστήριο

Το Χ.Α. ιδρύθηκε το 1987 και είναι το δεύτερο παλαιότερο στον Κόλπο. Το Μπαχρέιν έχει ανοίξει τις πόρτες του τόσο στις ξένες εταιρείες όσο και στα αμοιβαία κεφάλαια, ενώ καταβάλλει επίμονες προσπάθειες για περαιτέρω φιλελευθεροποίηση της κεφαλαιοαγοράς και την προσέλκυση ξένων ιδιωτικών επενδύσεων. Το χρηματιστήριο του Μπαχρέιν συμπεριλαμβάνεται στον δείκτη των Διεθνών Αγορών και είναι μέλος τόσο της Διεθνούς Οργάνωσης Εγγύησης Πολυμερών Επενδύσεων (MIGA) καθώς και του Παγκόσμιου Οργανισμού Προστασίας Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 2003 ο δείκτης του χρηματιστηρίου του Μπαχρέιν ανήλθε κατά 38.8% σε σχέση με το 2002, ενώ η κεφαλαιοποίηση έφτασε τα 3,7 δις δηνάρια Μπαχρέιν (2003, Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce). Η ανοδική τάση συνεχίστηκε την διετία 2004-2005 με ετήσια κέρδη της τάξης του 60% και την κεφαλαιοποίηση να υπερβαίνει κατά το 2005 τα 9 δις. Στις αρχές του 2006 επακολούθησε ισχυρή διόρθωση η οποία ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων εκ μέρους της κοινής γνώμης

Τουριστικός τομέας.

Η κυβέρνηση έχει αναπτύξει μια παγκόσμια καμπάνια εκατομμυρίων δολαρίων για να προσελκύσει περισσότερους τουρίστες. Το Μπαχρέιν υπήρξε η πρώτη χώρα στην περιοχή που επέτρεψε σε όλους τους μόνιμους κατοίκους των χωρών του Κόλπου, ανεξαρτήτως εθνικότητας, να εισέρχονται στην χώρα χωρίς προεγκεκριμένη βίζα. Το αποτέλεσμα είναι ότι το 78% των τουριστικών αφίξεων προέρχεται από τις χώρες του Κόλπου. Μετά την μεγάλη επιτυχία του μέτρου αυτού ο νόμος επεκτάθηκε και σε μεγάλο αριθμό χωρών της Ευρώπης όπως και της Β. Αμερικής.

Από το 2004 το Μπαχρέιν φιλοξενεί σε ετήσια βάση αγώνα του παγκοσμίου πρωταθλήματος της Φόρμουλα Ένα αποτελώντας την μοναδική Αραβική χώρα που διοργανώνει τέτοιου είδους εκδήλωση

Τέλος αναφέρουμε την ύπαρξη υπερσύγχρονου γηπέδου γκολφ σύμφωνα με διεθνείς προδιαγραφές συνολικού κόστους άνω των 21 εκατ. δολαρίων. Σύμφωνα με το Αγγλοαραβικό Επιμελητήριο το 2005, ο αριθμός των τουριστών που επισκέφθηκαν την χώρα ανέρχεται στα 4 εκατ. και αυξάνεται συνεχώς.

Τηλεπικοινωνίες

Το δίκτυο τηλεπικοινωνιών είναι το καλύτερο στην ευρύτερη περιοχή του Κόλπου αφού η κρατική εταιρεία τηλεπικοινωνιών υιοθετεί άμεσα τα τελειότερα τεχνολογικά επιτεύγματα στον τομέα της. Ο αριθμός των χρηστών Internet υπερβαίνει τις 150.000 (2005 Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce), ενώ στην χώρα υπάρχουν 191.000 σταθερά και 650.000 κινητά τηλέφωνα σε χρήση (2005 Πηγή: Bahrain Chamber of Commerce).

Ελληνικά Οικονομικά συμφέροντα στη χώρα.

Κατά την προηγούμενη πενταετία οι εξαγωγές μας στο Μπαχρέιν αντιπροσώπευαν κατά μέσο όρο το 0,05 % των συνολικών εξαγωγών μας και το 0,02% των συνολικών εισαγωγών μας. Τα βαριά πετρελαϊκά έλαια κατέχουν το

20% περίπου των συνολικών εξαγωγών μας με τα προϊόντα έλασης να αντιπροσωπεύουν το 15% (2005, Πηγή: ΕΣΥΕ).Αντίστοιχα τα προϊόντα αλουμινίου αντιπροσωπεύουν το 93% των συνολικών εισαγωγών μας (2005, Πηγή: ΕΣΥΕ). Το Μπαχρέιν αποτελεί τον 91ο κατά σειρά σπουδαιότητας οικονομικό εταίρο της Ελλάδας ως προς τις εξαγωγές μας και τον 125ο αναφορικά με τις εισαγωγές μας (2005 - ΕΣΥΕ).

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ, το 2005 οι εξαγωγές μας υπερβαίνουν την αξία των εισαγωγών μας κατά 3.395.000 δολ. ΗΠΑ. Η συνολική αξία των εξαγωγών μας στην χώρα για το 2005 ανέρχεται στα 5.120.000 δολ ΗΠΑ ενώ οι αντίστοιχες εισαγωγές μας υπολογίζονται σε 1.725.000 δολ. ΗΠΑ.

Τα κυριότερα εξαγόμενα ελληνικά προϊόντα κατά σειρά σπουδαιότητας ήταν: βαριά πετρελαϊκά έλαια , προϊόντα έλασης ,ποτά, κλειδαριές μηχανήματα συσκευασίας, σίδηρος, μετρητές ηλεκτρικού ρεύματος, τοματοπολτός, σαμπουάν, κεραμικά, πλακίδια, γυναικείος ρουχισμός, καλώδια και ζυμαρικά. Τα εισαγόμενα προϊόντα αντίστοιχα ήταν: προϊόντα αλουμινίου ,έπιπλα και υφάσματα.

Από τα ανωτέρω στοιχεία προκύπτει ότι το διακρατικό εμπόριο βρίσκεται σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα κυρίως λόγω της διστακτικότητας των Ελλήνων εξαγωγέων και επενδυτών, παρότι υπάρχουν μεγάλα περιθώρια για δυναμική διεύθυνση των προϊόντων μας.

Θα πρέπει επίσης να ληφθεί υπ' όψη ότι το Μπαχρέιν αποτελεί γέφυρα επανεξαγωγής των προϊόντων σε χώρες δύσκολα προσβάσιμες, για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους.

Οι επανεξαγωγές προϊόντων αντιπροσωπεύουν ποσοστό 35% του συνόλου των εισαγωγών της χώρας.. Το Ιράν, το Ιράκ, η Υεμένη, το Πακιστάν, και άλλες χώρες εξυπηρετούνται έμμεσα ή άμεσα από διεθνείς εταιρείες, ή παραρτήματα ξένων εταιρειών, που είναι εγκατεστημένες στο Μπαχρέιν.

Μεταξύ άλλων πρωτοβουλιών, επισκέψεις Ελλήνων επισήμων και υπογραφές συμφωνιών, θα δημιουργούσαν πρόσφορο κλίμα για τη δραστηριοποίηση και του ιδιωτικού τομέα..

Στελέχη του Γραφείου ΟΕΥ Ντουμπάϊ επισκέφθηκαν υπηρεσιακά το Μπαχρέιν το 2004 για επαφές με την Διοίκηση του Επιμελητηρίου τους και λοιπούς αξιωματούχους του οικονομικού τομέα, παράγοντες του επιχειρηματικού κόσμου καθώς και εκπροσώπους της ελληνικής παροικίας, προς διερεύνηση της αγοράς και των δυνατοτήτων περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών εξαγωγών. Πρέπει να σημειωθεί ότι ήταν η πρώτη φορά που ελληνική αποστολή επισκέφθηκε την εν λόγω χώρα με σκοπό την γνωριμία των κρατικών οικονομικών παραγόντων και την ανάπτυξη διαύλων επικοινωνίας με αυτούς.

Συμπεράσματα.

Το Πρόγραμμα για την Ανάπτυξη (U.N.D.P.) των Η.Ε. θεωρεί το Μπαχρέιν σαν το δυναμικό κέντρο του χρηματοοικονομικού τομέα στην περιοχή όσο αφορά τους τομείς των μικρών και μεσαίων επενδύσεων, καθιστώντας την χώρα ένα διεθνή κέντρο παροχής εξειδικευμένων υπηρεσιών. Η χώρα είναι τρίτη παγκοσμίως με βάση τον δείκτη οικονομικής φιλελευθεροποίησης. Το γραφείο

χρηματοοικονομικών Συμβούλων'' Moody's'', την κατατάσσει θετικά στον ανάλογο κατάλογο της (Βαα3) χάρης κυρίως στο χαμηλό οικονομικό χρέος της, αποτέλεσμα της χρηστής οικονομικής διαχείρισης και του περιορισμένου εσωτερικού και εξωτερικού δανεισμού.